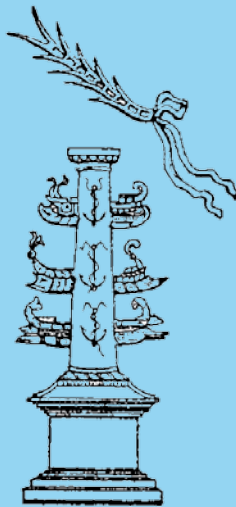

TIDSKRIFT
I
SJÖVÄSENDET

UTGIVEN AV
KUNGL. ÖRLOGSMANNASÄLLSKAPET

I
KARLSKRONA.

1879.

42:e årgången.

Häfte N:r 6

K. Örlogsmannasällskapets högtidsdag d. 15 Nov. 1879.

Förhandlingar.

1) Efter verkställd protokollsjustering tillkännagaf ordföranden det H. K. H. kronprinsen behagat mottaga sällskapets inbjudning att vara dess förste hedersledamot.

2) Beslöt sällskapet att, till en af dess förste hedersledamöter, inbjuda H. K. H. hertigen af Gottland som till officer i kongl. flottan blifvit i nåder utnämnd.

3) Företogs val af ordförande för nästa presidiiår och blef hedersledamoten grefve A. R. Cronstedt dertill vald.

4) Till ordningsman för nästföljande 3 år valdes arbetande ledamoten A. Lind af Hageby.

5) Härefter höll sekreteraren, kommandörkaptenen m. m. J. Osterman, åminnelsetal öfver de under året afiidne sällskapets ledamöter.

6) Upplästes efter hvartannat:

a) af ordningsmannen, berättelse om sällskapets verksamhet under det förlidna året;

b) ett af föredraganden i 1:a vetenskapsklassen, hedersledamoten frih. B. O. Stackelberg, insändt anförande om de signaltecken som nu brukas i Sveriges och de flesta europeiska mariner;

c) en af ledamoten G. E. Ulff insänd kortfattad redogörelse dels öfver de skjutförsök som sistlidne sommar utförts vid Krupps skjutplats vid Meppen, dels ock en redogörelse öfver det väsendtligaste inom artilleriets område som under året förekommit i Sverige;

d) af ordföranden, hedersledamoten A. R. Cronstedt, en kort sammanfattning af de väsendtliga förbättringar i flerahanda afseenden, som, under de sistförflutna 30 åren egt rum inom flottans särskilda institutioner och dess etablissementer;

e) af ordningsmannen, ledamoten A. Lind af Hageby, vid nedläggandet af sin befattning, ett anförande hufvudsakligen innehållande en efter anteckningar på stället sammanfattad beskrifning öfver en i engelska flottan förekommande speciel fartygscert;

f) ett vid presidii nedläggande af afgående ordföranden, hedersledamoten J. Améen, insändt anförande om den s. k. typ- eller certfrågans historiska utveckling i Sverige under de senaste sextio åren, samt riksdagens ställning gent emot denna fråga och landets behof af ett efter våra tillgångar och förhållanden lämpadt sjöförsvär.

9) De båda sistnämnda anförandena besvarades, i enlighet med sällskapets stadgar, af dess sekreterare, hvarefter sammanträdet upplöstes.

Aminnelsetal. *)

Kongl. Örlogsmannasällskapet har sedan dess sista högtidsdag erfarit förlusten af tvenne af dess ledamöter, hvilka gått ur tiden och in i den eviga hvilan, nemligen korresponderande ledamoten, f. d. lotsdirektören och kommandören *Fredrik Engelhart* och kommandören och ridd. m. m. *Axel Adlersparre*.

Då det blifvit min pligt att i dag i Edert minne återkalla desse män, hvilkas arbete för jordiska syften nått sitt slut, vill jag nu försöka att framställa åtminstone de yttre konturerna af deras lefnad och verksamhet.

Fredrik Engelhart föddes den 31 Maj 1803 i Stockholm, der fadren var grosshandlare. Vid 14 års ålder lemnade Engelhart sitt fädernehem och egnade sig åt sjömansyrket. Saknande medel att bekosta sin uppfostran vid Kongl. krigsakademien, valde Engelhart den mindre kostsamma vägen att blifva utbildad till sjöofficer, som den tiden erbjöds genom att vid Carlskrona

*) Af sällskapets sekreterare kommandörkaptenen och riddaren m. m. J. Osterman.

underofficersskolor få åtnjuta undervisning och aflägga examina, samt förvärfvade sig under tiden, dels såsom extra kadett och underofficer på kronans fartyg, dels på handelsfartyg erforderliga praktiska insigter i yrket.

På denna väg lyckades det också Engelhart att redan vid 17 års ålder erhålla sin första officersfull-magt. Han utnämndes nemligen den 20 December 1820 till underlöjtnant vid kongl. örlogsflottan.

Efter att under större delen af åren 1821 och 1822 hafva varit såsom officer kommenderad till sjös, 1821 på briggen "Snappopp" och 1822 på skonerten "Experiment", erhöll Engelhart 1823 permission att idka sjöfart å handelsfartyg. Såsom styrman seglade han nu till S. Amerika och Ostindien och med några kortare uppehåll dels i fäderneslandet, dels i England, fortsatte han sin tjenstgöring på handelsflottan ända till 1831.

Under denna tid hade Engelhart 1830 blifvit befordrad till premierlöjtnant.

Genast vid återkomsten från sin permission erhöll Engelhart befäl på örlogsloggerten "Niord", som stationerades i de norrbottniska farvattnen, anställdes 1832 såsom kompaniofficer vid k. krigsakademien på Carlberg och var samma och följande åren till och med 1835 hvarje sommar tjenstgörande på kadettöfningsfartyget.

Sistnämnda år afgick Engelhart från sin tjenstgöring vid krigsakademien och förordnades till chef för 2:a Södermanlands båtsmanskompani. Åren 1838—39 var Engelhart sekond på korvetten "Jarramas" under 12 månaders expedition till Nordsjön och Medelhafvet, 1844 sekond å fregatten "Josefine" under expedition till Tanger och Gibraltar, 1845 chef på den kongl. jakten "Esplendian" i Stockholms skärgård och befordrades sistnämnda år till kapten.

1847 hade Engelhart under kortare tider befäl, dels å korvetten "Svalan" dels å ångkorvetten "Thor" och förordnades samma år till chef för 4:e matroskompaniet; 1848 var han sekond på fregatten "Eugenie" och 1849 chef å kadettexerciskorvetten "Jarramas". 1850 förordnades Engelhart till tjenstgörande major vid k. krigsakademien på Carlberg, utnämndes 1852 till kommandörkapten och var 1853 ånyo chef på kadettexercisfartyget, då fregatten "af Chapman".

1854 hade Engelhart sitt sista befäl till sjös, såsom chef på fregatten "Desirée".

1858 erhöll han afsked med pension och utnämndes samtidigt till lotsdirektör, hvilken befattning han innehade intill 1864, då han helt och hållet lemnade statens tjenst.

Af yttre utmärkelser tilldelades Engelhart K. Svärdsordens riddaregrad 1848 och kommandörsgraden af K. Vasaorden 1861.

Engelhart var ledamot af K. Krigsvetenskapsakademien sedan år 1852.

Han invaldes såsom arbetande ledamot af Kongl. Örlogsmannasällskapet 1846 och var, efter det han lemnat statens tjenst, korresponderande ledamot af detta sällskap.

Dessa äro konturerna af Fredrik Engelharts verksamhet under hans lefnad. Inom dessa se vi innesluttet ett långvarigt och ärligt arbete, utfördt med det allvar i uppfattningen och den pligttrogenhet, som, i förening med framstående insigter i yrket, tillvunno Engelhart ett högt anseende och förtroende.

Mycket från denna verksamhet förtjenar onekligen att närmare erinras om, men den tystlåtenhet i allmänhet och särskildt i afseende å sig sjelf och egna förhållanden, som den enkle och flärdfrie mannen under sin lefnad iakttog och hans obenägenhet att framkalla

och höra uttalanden i den yttre världen om sina handlingar, bjuder minnestecknaren — och torde väl också berättiga honom — att fatta sig kort.

En af Engelharts lifsgärningar vill jag dock icke underlåta att något närmare vidröra:

I lifligt minne bevaras än i dag Fredrik Engelharts verksamhet såsom tjänstgörande major vid K. Krigsakademien på Carlberg, åtminstone af dem, som för omkring 30 år sedan tillhörde denna militära uppfostringsanstalt.

Vid denna tidpunkt hade ordning och disciplin på ett betänkligt sätt rubbats vid Krigsakademien och en rå penalism och groft sjelfsvåld hade fått öfverhand inom kadettkåren. En man med sträng vilja och lugnt allvar var erforderlig, för att qväfva och utrota oskicket och åter införa goda seder och disciplin bland ungdomen. Näppeligen skulle någon härtill mera passande kunnat väljas än Engelhart, som dessutom genom flerårig tjänstgöring såsom kompaniofficer, redan förut var väl bekant på detta område; och resultatet visade också att styrelsen icke misstagit sig i valet.

Med den orubbligaste stränghet, utöfvade Engelhart sitt värf; han lyckades att sätta skräck äfven i de största orostiftarne, lärde det underlydande befälet att uppfatta sina pligter och så småningom bortsopade han det ena oskicket efter det andra.

I samma mån en bättre anda fick insteg i kadettkåren, kunde Engelhart med mindre stränghet leda ungdomen och på öfvertygelsens väg fullbordade han sitt reformationsarbete. Den fruktan han ingifvit byttes snart i sann aktning och då Engelhart lemnade sin befattning vid krigsakademien, hade han icke allenast förvärfvat sig styrelsens välförtjenta erkännande utan medtog ock i belöning hela kadettkårens uppriktiga tillgifvenhet.

Sedan Engelhart 1864 lemnat statens tjänst, bosatte han sig på sin egendom "Ånga" i Södermanland. Under senare åren blef han alltmera tyst och slutet inom sig sjelf och efter det hårda slag, som träffade honom i början af 1877 genom bortgången af hans ende son, blef hans lynne dystert och själs- och kroppskrafter minskades märkbart. Han lemnade då sin egendom och inflyttade till Nyköping, der han afled den 13 November 1878.

Engelhart ingick 1837 gifte med enkefru Augusta Nauckhoff, född friherrinna Löwen, som jemte tvenne döttrar öfverleva honom.

Må vi, innan vi skiljas ifrån Fredrik Engelharts redan för ett år sedan slutna grift, vid hvilken vi i minnet återkallat hans förtjenstfulla lif, på hans grafsten inrista dessa sanningens ord:

"Han var en ärans man, en man af kraft och tro
Och pligt och heder var hans lefnads A och O."

Axel Adlersparre föddes den 27 Oktober 1812 å Ottenby på Öland.

Släktens namn var Christophersson intill år 1757, då farfadren fick introduktion på riddarhuset under namnet Adlersparre. Denne hade flera söner, af hvilka den tredje var den från 1809 bekante Georg Adlersparre och af den fjerde, landshöfdingen Adlersparre var Axel Adlersparre en son.

Efter att intill 13 års ålder hafva njutit undervisning i hemmet, sändes Adlersparre 1825 till k. krigsakademien på Carlberg och valde der sjömansyrket.

Såsom kadett deltog Adlersparre i öfningsexpeditioner med kadettfartygen åren 1833, 1834 och 1835 samt utnämndes till sekundlöjtnant vid K. M:t flotta på expektansstat den 4 April 1837.

Samma år kommenderades han såsom volontär-officer på fregatten "Josefine" och gjorde med detta fartyg 14 månaders expedition till Medelhafvet och Grekiska archipelagen.

Hemkommen från denna resa, begärde och erhöll Adlersparre 3 års permission att idka sjöfart; han iklädde sig den enkla matrosjackan, åtog sig matrosens hårda arbete och lefde dennes af försakelser uppfyllda lif, hvilket utan tvifvel skapade och utvecklade den energie och sjelfständighet, hvilka egenskaper alltsedan utmärkte Adlersparres lefnad och verksamhet. Så seglade han först på ett svenskt handelsfartyg, derefter på ett franskt och sednare i 22 månader på ett nordamerikanskt örlogsfartyg. Efter erhållen förlängning af permissionen och fortsatta sjöresor, mest på nordamerikanska handelsfartyg, återvände Adlersparre till fäderneslandet i början af år 1844 sedan han i mera än 5 år och alltjemt såsom matros beseglat hafven.

Under Adlersparres bortovaro hade han 1841 fått tillträda sin första lön på flottans stat.

Den rika erfarenhet och det sjömanskap, Adlersparre förvärfvat under permissionstiden, tillgodogjordes nu det vapen han tillhörde. Redan samma år han återinträdde i tjänstgöring kommenderades han såsom officer å skonerten "l'Aigle" och gjorde 10 månaders expedition till Medelhafvet och efter att 1845 hafva blifvit befordrad till premierlöjtnant och samma år tjänstgjort på det å Carlskrona redd förlagda exercis-skeppet, kommenderades Adlersparre båda de nästföljande två somrarne på kadettkorvetten. 1847 om hösten erhöll Adlersparre befälet å postjakten "Postiljon", hvilket befäl han bibehöll intill nästpåföljande höst.

1849 erhöll Adlersparre 6 månaders permission för att ingå i dansk krigstjänst under dansk-tyska kriget,

tjänstgjorde såsom officer först å lineskeppet "Christian VIII" och derefter på lineskeppet "Skjold", på hvilket senare fartyg han deltog i blockaden af Kiel och uti derunder förefallande tvenne sjöstrider. Efter krigets slut hedrades Adlersparre med Dannebrogens riddarekors.

1850 var Adlersparre sekond på fregatten "af Chapman", som under sommaren användes till exercis- och kasernfartyg på Carlskrona redd och 1851—52 officer på korvetten "Lagerbjelke" under expedition till Södra Amerika och Westindien.

Hemkommen från denna expedition anställdes Adlersparre såsom underekipagemästare på Carlskrona stations varf, vid hvilken allvarliga och ansträngande befattning Adlersparres goda helsa, oförtröttade nit och framstående detaljinsigter under flere år togos i anspråk.

1854 befordrades Adlersparre till kaptenlöjtnant, var 1855 sekond på korvetten "Najaden", blef 1857 ekipagemästare och 1858 befordrad till kapten vid flottan.

Sistnämnda år hade Adlersparre Regeringens uppdrag att besöka varfven i England och Frankrike.

1859 var han kommenderad såsom chef på briggen "Nordenskjöld", utnämndes 1860 till riddare af K. Svärdsorden och var 1861 chef på fregatten "Norrköping" under expedition till Westindien och Norra Amerika. 1862 befordrades Adlersparre till kommandörkapten.

Då grefve v. Platen sistnämnda år för andra gången blifvit sjöminister, kallade han 1863 Adlersparre till chef för k. sjöförsvarsdepartementets kommando-expedition, och dermed började egentligen för Adlersparre den verksamhet, som stälde honom ibland vårt lands politiska personligheter.

Redan 1850 — men då såsom grefve Platens motståndare — uppträdde Adlersparre i flottans organisationsfrågor genom sina "Erinringar", hvilka, såväl som deraf föranledda "Noter" och Adlersparres "Svar" äro K. Örlogsmaunasällskapet väl bekanta.

13 år senare samarbetar Adlersparre med Platen, och såsom en produkt af detta arbete framträdde 1865 de "*Grunder för ombildning af Sveriges sjöförsvär*", genom hvilka flottans delning föreslogs.

Såsom representant på riddarhuset kämpade Adlersparre för förslaget, hvilket också segrade.

Af vapnets män emottogs emellertid underrättelsen om denna seger med blandade känslor och Adlersparre fick vid organisationens genomförande uppbära ganska mycket missnöje och klander, men genomträngd af tillit till ombildningen, tillslöt han beslutsamt öronen för knotet och fullföljde sitt verk med orubbad kraft.

Vid organisationen blef Adlersparre sjelf på egen begäran förflyttad till flottans nya reservstat.

1867 erhöll Adlersparre förtroende att vara ledamot af komitéen för granskning af rikets fästningsbyggnader.

Då grefve Platen 1868 lemnade sjöministersportföljen, lemnade äfven Adlersparre sin plats såsom chef i kommandoexpeditionen och utnämndes samma år till kommandör vid nya reservstaten och chef för k. förvaltningen af sjöärendena.

Den ställning Adlersparre såsom riksdagsman i 2:a kammaren vid 1871 års riksdag intog i frågan om anslag till Carlskrona befästning, syntes emellertid icke väl enas med chefskapet i förvaltningen af sjöärendena och föranledde att Adlersparre begärde och erhöll sitt entledigande från detta chefskap.

Derefter hade Adlersparre endast ett uppdrag i statens tjänst och det var 1872, då han förrättade generalmönstring med 3:e distriktet af båtsmanshållet.

Platens och Adlersparres verk, flottans delning, vid hvilket de och organisationens vänner fästade så stora förhoppningar, blef icke länge bestående. Andra åsigtter vunno alltmera gehör och 1873 års riksdag beslöt att de skiljda delarne åter skulle förenas.

Kraftigt stridde Adlersparre äfven då för bibehållande af sin skapelse, men motståndarena voro för öfvermäktige och Adlersparre blef denna gång besegrad.

Inom riksdagen, hvilken Adlersparre alltifrån nya statskicket införande intill sin död tillhörde såsom en af Stockholms stads representanter i andra kammaren, intog Adlersparre städse ett framstående rum och utöfvade stort inflytande samt valdes förnyade gånger till medlem af utskott.

Hans framställningssätt var enkelt och kraftigt, besjäladt af öfvertygelsens värme; någon gång öfvergick dock värmen till häftighetens låga, och brännande flögo då gnistorna emot den som rörde i elden.

Såsom representant omfattade han lifigast försvarsverket, men egnade äfven mycket intresse åt allmänna uppfostringsväsendet och andra större frågor.

Adlersparre var två gånger af adeln vald till statsrevisor och efter representationsförändringen ytterligare tre gånger.

Äfven i Stockholms kommunala angelägenheter togs Adlersparres förmåga i anspråk, dels såsom stadsfullmäktig, dels såsom vice ordförande i drätselnämnden och vid flera andra uppdrag.

Sedan 1858 var Adlersparre ledamot af K. Krigsvetenskapsakademien.

År 1852 invaldes Adlersparre till arbetande ledamot af K. Örlogsmannasällskapet och var detta sällskaps hedersledamot sedan 1867.

Från Adlersparres arbetsrum och ur hans flitiga penna har utgått mycket tankearbete hvaraf en hel del lemnats till offentligheten, såväl genom tidningspressen, der han ofta uttryckte och förfäktade sina åsikter i hvarjehanda frågor, som ock i tidskrifter. Många värdefulla föredrag och uppsatser af Adlersparre i frågor, berörande dels sjöförsvarmaterielen, dels flottans personal och dess utbildning, hafva influerat i Tidskrift i Sjöväsendet. Den af Adlersparre förlidit år utgifna bok med titel "Nutidens sjökrigsmateriel och Europas pansarflottor" har vunnit ett välförtjent erkännande såväl af yrkesmän som af andra, som i densamma sökt upplysning.

Adlersparres lifliga verksamhet afbröts hastigare än man i den yttre världen hade anledning att vänta. Efter någon tids tilltagande sjuklighet afled han i Stockholm den 16 Juni 1879.

Adlersparre var gift 2:ne gånger, först med Heledore Anekarsvärd och sedan han 1867 blifvit enkling, ingick han 1868 i nytt äktenskap med Sofie Leyonhufvud som, jemte 3 söner och 2 döttrar från första giftet sörja den bortgångne maken och fadren.

Adlersparre egde ock många vänner, både inom det vapen han tillhörde och i andra kretsar, men det är ju naturligt att en person med Adlersparres kraftiga vilja och utprägladt sjelfständiga, malmhårda karakter och uti Adlersparres ställning inom vapnet och politiken icke kunde undgå ovänskap och klander; dock, äfven de som flyttade den politiska meningsstriden in på personlighetens område och äfven de som klandrade åtskilliga af Adlersparres åtgärder, erkände städse i honom den kraftige, arbetsamme, oegennyttige, upp-

lyste och frisinnade mannen, och särskildt i sin egenkap af praktisk sjöofficer åtnjöt Adlersparre ett högt anseende inom kåren.

Hans arbete är nu slutadt, striderna äro utkämpade och hans lifliga själ har fått ro.

Frid vare öfver hans minne!

Årsberättelse

af K. Örlogsmannasällskapets ordningsman. *)

Uppläst å högtidsdagen den 15 November 1879.

I öfverensstämmelse med K. Örlogsmannasällskapets städgar åligger det ordningsmannen att afgifva berättelse öfver sällskapets verksamhet under det förflutna arbetsåret och då jag största delen af tiden varit frånvarande till följe af kommendering, får jag, hufvudsakligen efter protokollen, afgifva följande årsberättelse:

Vid sällskapets sammanträden hafva hållits följande föredrag:

af föredragandena i 1:a, 2:a och 7:e vetenskapsklasserna;

af ordföranden "om optiska signaleringssystemet i Stockholms skärgård";

af ledamoten Gasslander "om båtsmans utrustning med småpersedlar, till klädsel i tjensten, enligt flottans förvaltningsrätt";

af ledamoten Gyllensköld "om öfning i fältbefästningsarbeten för K. flottans sjötrupper";

af ledamoten C. af Trolle "om upptagande af diskussionsämnen vid sällskapets sammanträden och deribland den för vårt sjöförsvär vigtiga frågan: hvilka fartygstyper anses vara de lämpligaste för vårt lands försvar?"

*) Kommendörkaptenen och ridd. m. m. A. Lind af Hageby.

af ledamoten Ulff "om sprängningen af en 38 tons kanon på engelska tornfartyget "Thunderer".

Inom sällskapet hafva komitéer nedsatts:

för afgifvande af förslag till ordnande af undervisning och öfningar i fältbefästningskonst för flottans befäl, underbefäl och manskap;

för det närmare anordnandet af diskussionsämnen och hvad dertill hörer.

Tidskriften har utgifvits efter samma plan, och till redaktören har utgått samma arvode som sist föregående år och har under året beslutats, att en kort redogörelse öfver utkomne generalordres skall i tidskriften införas.

Sällskapets tafvel- och porträttsamlingar, som under senaste 3 årsperiod ordnats, hafva under denna tid erhållit en värdefull tillökning genom följande gåfvor:

Porträtt af framlidne hedersledamoten, vice amiralen friherre C. R. Nordenskjöld, skänkt af sonen kaptenlöjtnanten friherre H. Nordenskjöld;

Porträtt af framlidne hedersledamoten, amiralen friherre C. A. Gyllengranat, skänkt af enkefriherrinnan Susanna Gyllengranat född Finnis.

Porträtt af framlidne hedersledamoten, excellensen greve Baltzar von Platen, skänkt af enkegrefvinnan Charlotte von Platen född De Geer;

Porträtt af framlidne kontreamiralen C. A. Virgin, skänkt af sonen kaptenen H. Virgin.

De tvenne sistnämnda porträtten äro innefattade i enkla men vackra ramar, tagna af hjertstocken till rodret å fregatten "Eugenie", på hvilket fartyg verldsomsegling åren 1851—53 skedd, under befäl af den senare och under den förres tid som sjöminister.

Till sällskapets bibliotek har, under året, utom de

sedvanliga tidskrifter, bulletiner och årsberättelser m. m. följande gåfvor blifvit öfverlemnade:

Från chefen för sjökartverket:

Specialkartor öfver Göteborgs skärgård.

Från korresponderande ledamoten Hildebrand

Hildebrandsson:

Handlingar som tillhört amiral af Wirsen.

Från militärattachén greve O. Frölich:

Über den seekrieg, von Ferd. Attlemayer.

Från kammarrådet Jonas i Berlin:

H. M:t konungen Oskar II:s dikter "Svensk flottans minnen" öfversatta på tyska.

Från hedersledamoten G. Indebetou:

Historiska anteckningar om Carlskrona stad och varf.

Från svensk-norska beskickningen i London:

Årsberättelser om sjömanshem och skolskepp.

Från svensk-norska beskickningen i Washington:

D:o d:o.

Från korresponderande ledamoten Hildebrandson och

A. Rundlund:

Af dem författade: *Prise et debacle des lacs en Suède Automne 1871 Printemps. 1877.*

Från Kongl. universitetsbiblioteket i Kristiania:

a) Poncelets betydelse för geometrien af Holst.

b) La Norwege: Catalogue special pour l'Exposition universelle de Paris 1878.

c) Le Royaume de Norwege et le peuples Norwegiens. Rapport a l'Exposition universelle par Doktor Broch.

d) Jahrbuch des Norwegischen Meteorologischen Institut 1874—75—76.

e) Folkmängdskarta öfver Norige (3 blad).

f) En karta öfver Skandinavien.

Från korresponderande ledamoten C. Engelhart:

"Thalassa" an essay on the depth, temperature and current of the ocean." by J. Wild.

Från hedersledamoten C. B. Lilliehöök:

Förslag till reglemente för flottans undervisningsverk, af framlidne statsrådet Ehrenstam.

Från enkefru Sofie Adlersparre:

En brochyr innehållande lefnadsteckning och yttranden af pressen öfver affidne hedersledamoten Axel Adlersparre.

Från medicine doktorn F. Eklund:

En afhandling "om spetälskan", författad af gifvaren.

Från kapten John Ericsson:

Tvenne ritningar öfver det af honom konstruerade torpedfartyget "Destroyer".

Bland sällskapets ledamöter hafva följande förändringar under året egt rum:

Med döden afgångne:

hedersledamot. 1
korresponderande ledamot. 1.

Tillkomne äro:

hedersledamöter 2
arbetande ledamot 1.

Nuvarande antalet ledamöter är:

hedersledamöter 36
arbetande „ 49
korresponderande ledamöter . . . 30
utländske ledamöter 4.

Årsberättelse

af föredraganden i 1:a vetenskapsklassen (Taktik m. m.)*

Uppläst vid högtidsdagen den 15 Nov. 1879.

Sjötaktik är förvisso någonting annat och för mer, än att blott signalera; men lika säkert torde det vara, att äfven den yppersta taktiker skulle, såsom högste befälhafvare öfver en sjöstyrka, komma till korta, och hela hans konst varda en död konst, derest han saknade medel att göra sig förstådd af de underlydande skepp, hvilka han hade att leda i striden. Bland sjötaktikens talrika vasaller, lärere för den skuld ett ganska framstående rum böra tillerkännas signalerna, hvilka ock sjelfva, såsom man väl kan tänka sig, äro lika obenägna som någonsin, att under några förhållanden afstå från sina sedan lång tid tillbaka ärfda och bevarade anspråk på uppmärksamhet. Må vi då pligtskyldigast egna dem ett ögonblicks sådan.

Att befalla är otvifvelaktigt en stor konst. Först och främst fordras, att vilja någonting utförbart och förnuftigt; men detta är icke nog. Det kan icke ens vara nog, att den befallande sjelf vet hvad han vill, sjelf förstår hvad han önskar få utfördt: han måste äfven hafva i sin makt, att klart och tydligt tillkännagifva sin mening, med ett ord: han måste förstå att göra sig väl förstådd, för att blifva väl lydd. Sak-

*) Kommendören i kongl. flottan, ridd. m. m. frih. B. O. Stac-
kelberg.

nar han denna förmåga, så krymper all annan till föga. I handlingens ögonblick faller verktyget sönder. Konsten att lyda har blifvit lika stor som den att befalla; kanske hon till och med blifvit så svår, att hon härutinnan vuxit den andra öfver hufvudet. Också har man i alla tider bemödat sig om att åstadkomma signaltecken och signaleringssätt, så enkla och lättfattliga, så tydliga och omisskänneliga som möjligt. Ty jag räknar icke att, besynnerligt nog, äfven den åsigtten någon gång blifvit uttalad, om än icke med vett och vilja tillämpad, att det signalsystem, som vore afsedt att begagnas inom en örlogsflotta, gerna och med fördel kunde vara något inveckladt, på det att icke fienden måtte få alltför lätt, äfven han, att tyda signalerna. Och jag fäster så mycket mindre afseende vid en sådan åsigt, som jag för min del är fullt öfvertygad om, att den farhåga, på hvilken hon skulle grunda sig, sjelf saknade all befogenhet. Hade man nemligen väl lyckats att för egen räkning åvägbringa ett så enkelt system, tids nog vore det sedan att tänka på fiendens förvillande, hvilket, särskildt vid de tillfällen, då sådant befunes vara af nöden, säkerligen läte sig göra utan synnerlig svårighet. Om han förstår eller icke förstår, torde dessutom vara af jämförelsevis ringa, alltid underordnad betydelse: hufvudsaken är att skeppen inom egen flotta icke missförstå hvarandra. Hemliga medel hafva, dess bättre, allt mera förlorat förtroendet. Ofta skadliga för den som begagnar dem, tjena de honom i bästa fall till föga eller intet.

Men, som sagdt, hvad helst en missförstådd försigtighet kunnat hafva att deremot invända, har man dock, så vidt jag vet, ingenstädes tillämpat hemlighetsmakeriet derhän beträffande signaltecken och signalbref, att man eftersträfvat svårfattligheten såsom en

dygd, i stället för att söka undanröjda henne såsom ett fel, en ofullkomlighet. Tvärtom hafva klarhet och enkelhet städse varit det föresatta målet, och om man än icke hunnit så långt som önskligt varit, så vore det i alla fall orättvist att förneka de bemödanden, som blifvit gjorda i denna riktning. Särskildt må det vara glädjande att ihågkomma och erkänna den stora förtjenst, som vårt eget land och våra egna män inlagt uti detta afseende. Jag dristar till och med att uttala det omdömet, att, dem till berömmelse, vår flottas signalväsen en lång tid stod framom öfriga sjönationers. Uti ett år 1831 till K. Örlogsmannasällskapet inlemnadt förslag till signaleringssätt för örlogsfartyg, anser vår snillrike August Gosselman det icke vara "ur vägen att nämna, det den största sjömakten i verlden lärt sig nuvarande signaleringssätt ombord på en svensk fregatt". Och han tillägger omedelbart derefter: "Detta kunde kanske äfven bevisa, att ehuru klokt det i de flesta fallen alltid bör vara, att antaga de ändringar och förbättringar, de större och i mera verksamhet varande sjömakterna redan brukat, det likväl icke är rätt att helt och hållet inskränka sin verksamhet till blotta kopieringar, då äfven någon gång våra egna original kanske torde vara lika goda, om icke bättre, än de utländska." De äro på en gång stolta och blygsamma, dessa ord, men de synas mig tillika vara mycket förnuftiga. Det samma skulle jag vilja säga om sjelfva förslaget, och anser mig på intet sätt vara jäfvad af den omständigheten, att det icke blef antaget. Det var må hända något hvad man kallar före sin tid, men innehåller också åtskilligt, som utan tvifvel eger sin fulla tillämplighet ännu i dag.

Mycket har emellertid ändrat sig sedan den tiden. Bland annat hafva ett gemensamt signalsystem och gemensamma signaltecken blifvit antagna af de flesta

sjöfarande nationer, och detta är ju en förträfflig sak. Det vore väl om man kunde säga detsamma särskildt om sjelfva flaggtaflan. Huru hon tillkommit mäktar jag icke förklara. Att godtycke och slump haft sin hand med, isynnerhet vid färgläggningen, synes mig vara uppenbart.

Betraktar man den flaggtafla, hvilken allt intill år 1876 gälde vid signalering och telegrafering emellan de förenade rikenas örlogsfartyg, så finner man henne vara så omtänksamt och systematiskt uppgjord, att hvarje här förekommande signaltecken särskiljes från alla de öfriga, icke allenast genom färgen i och för sig, utan äfven och hufvudsakligast genom den form, som tecknet i sin helhet ter för ögat. Jag menar härmed icke den dukens olika form, som skiljer flagg från standert eller standert från vimpel, utan fasthellre det sätt, på hvilket den fyrkantiga eller trekantiga duken blifvit indelad i olika formade, färglagda fält och figurer, den *färgens form* — om jag så må uttrycka mig — hvilken omisskänneligen skiljer den ena flaggan från alla de öfriga flaggorna, standert från standert och vimpel från vimpel; och detta så fullständigt, att den färgblinde lika väl som den icke färgblinde, kunde utan misstag afläsa signalerna. Härtill är nemligen alldeles icke nödvändigt att kunna skilja blått ifrån rödt. Att skilja hvitt ifrån blått och ifrån rödt, eller, med andra ord, och kan hända riktigare uttryckt, att kunna skilja ljus färg från mörk, är allt hvad som behöfves. Färgens form ger det öfriga. Och ehuru väl uti den flaggtafla, om hvilken nu är fråga, förekommo de tre färgerna rödt, blått och hvitt, så var hon likväl ingalunda beroende af dessa. I sjelfva verket var hon oberoende af hvarje särskild färg: hon fordrade allenast två olika slag af färgskiftning, nemligen en ljus och en mörk. Det blå kunde utbytas

mot rödt och tvärtom, det hvita mot hvilken annan ljus färg som helst, utan att ringaste misstag behöfde vållas deraf. Om rutan i flaggan *N° 1* färgades röd i stället för blå, gjorde detta intet till saken. Icke heller blefve flaggan *N° 2* en annan deraf, att de blå och röda rutorna till äfventyrs finge samma mörka färg, eller de hvita fälten utbyttes mot ljusgula. Flaggan *N° 3* förblefve fortfarande samma flagg, äfven om korset, i stället för blått, målades mörkrödt, mörkbrunt, mörkgrönt eller svart, eller om den hvita bottenfärgen gulnat, eller till och med blifvit utbytt mot blekrödt, blekblått eller blekgrönt. Med ett ord: en fyrkantig flagg med ett upprätt stående mörkt kors på ljus botten, utmärkte alltid signaltecknet *N° 3*; ett schackbräde: *N° 4*; en ljus ruta på mörk, äfvenledes fyrkantig botten: *N° 5*, o. s. v. alldeles oberoende för resten af både färgspel och färgsinne, blott att figurens form kunde urskiljas och uppfattas. Sådan var den enkla grundsats, man här hemma hos oss sökt att följdriktigt tillämpa, vid bestämmandet af den tidens signaltecken. Att man tillika använde flera olika färger, rubbade icke grundsatsen, men medförde en ytterligare lättnad vid afläsandet af signalerna. Man gaf både form och färg och kunde sålunda vädja på samma gång till formsinnet som till färgsinnet.

De numera allmänt brukliga internationella signaltecknen sakna visserligen hvarken färg eller form, de heller. De förete till och med flera färger än våra gamla, nemligen icke allenast rödt, blått och hvitt, utan äfven gult, och häri ligger onekligen en fördel. Äfvenså hafva de att uppvisa skiljda former, ej mindre med afseende på sjelfva dukens snitt, än ock beträffande de olika figurer, hvilka framställas af de olika färgade fälten. Men lika litet som man åt hvart och ett af signaltecknen gifvit en sådan dukens yttre form, att

det genom denna skiljer sig från alla de andra signaltecknen — och att begära detta, vore väl också orimligt — lika litet har man låtit detsamma skilja sig från hvart och ett af de öfriga, genom formen på sin färg. Det ena har man icke förmått; det andra har man antingen icke förstått eller också försmått. Ty denna senare ganska väsentliga fördel hade eljest varit så lätt att vinna; och det må väl förefalla besynnerligt, att man låtit honom gå sig ur händerna. För att utan misstag läsa af de nu allmänt antagna och gällande signaltecknen, är det oeftergifligt att under alla förhållanden kunna skilja blått ifrån rödt. Eljest är man illa deran. Kan man icke heller med säkerhet åtskilja hvitt och gult, så ökas svårigheterna än mera.

De stackars färgblinde äro verkligen att beklaga. I stället för att hjälpa dem, staplar man alltjemt nya hinder, strör, lika som för nöjes skuld, ideligen friska törnen i deras väg. Nutidens optiska signalsystem till lands och vatten, jernvägssignaler, skeppssignaler till undvikande af ombordläggning och nu senast den mellanfolkliga kommersiella signalkoden, samtliga förena sig om att utestänga mycket godt folk från yrken och befattningar, hvilka af sin man skulle kräfvat, tycker man, i främsta rummet helt andra och högre egenskaper än just färgsinne. Kan detta vara rätt? Jag tror det icke. Må en hvar yrkesman pröfvas i sina egna stycken. Sjömannens yrkesprof, som ock jernvägsmannens, äro svåra och många nog ändå, utan att behöfva ökas med färgarens eller målarens: att skilja färgerna såväl som att blanda dem. "Men de måste kunna rätta sig efter signalerna. Detta är ett nödvändigt vilkor för såväl den enes som den andres användbarhet". Visserligen; men lika visst lär det vara ett vilkor för signalernas användbarhet, att dessa

rättas efter den befintliga förmågan att uppfatta. Det är ingen dygd hos dem, att de äro svåra, och det kan svårligen vara rätt, och följaktligen icke heller klokt, att aflägsna i och för sig förträffliga yrkesmän för fel, som vidlåda dem långt mindre än signalsystemet. Jag ber att få belysa den ena orimligheten med en annan. Ljudsignaler kunna också vara förträffliga; men huru skulle det gå om de vore så konstnärligt anlagda, att ingen ansåges duga till sjöman med mindre, än att han i blinken kunde skilja Haydn från Mozart? För att vinna så allmännelig användbarhet som möjligt, skola ljudsignaler förnämligast tilltala hörseln, icke tonsinnet. Så böra ock de optiska signalerna framförallt vädja till synen, icke till färgsinnet. Enligt mitt förmenande må tonsinnet och färgsinnet endast och allenast anlitas såsom hjälpmedel, hvilka man väl kan med fördel nyttja, men af hvilka man för ingen del bör göra sig beroende.

Kanhända äro de menniskor få, hvilka icke äro mer eller mindre färgblinda. Isynnerhet torde det vara svårt att finna någon, som icke stundtals är det, åtminstone bland dem, hvilkas ögon, i likhet med sjömannens, esomoftast måste ansträngas, för att icke säga öfveransträngas. Männe icke, vid sådant förhållande, klokheten bjuder att laga så, att de optiska signaler, som användas till sjös, måtte blifva af den beskaffenhet, att de kunna uppfattas äfven af den färgblinde, hvilkens ögon för öfrigt äro goda, och att ingenting rimligt försummas, som kan bidra till att göra dessa signaler så mångsidigt tydliga och urskiljbara som möjligt. Väl har man sagt mig, att, för de flesta ögon, färg är lättare att uppfatta än form. Jag är likväl icke öfvertygad om att så verkligen förhåller sig. Må dock så vara, och att jag missförstått de särskildt så kallade afståndssignalernas talan i saken; men må man

åtminstone icke förbise, att färg, långt ifrån att utsluta form, tvärt om sjelf förmår att tydligt framställa sådan, äfven der han eljest icke funnes, och att den sålunda frammanade bilden står fullt klar och igenkännlig, jemväl för det färgblinda ögat.

Utan att vara hvarken färgblind eller formalist, eller åtminstone utan att erkänna mig vara någotdera, kan jag således för min del icke godkänna någon som helst optisk signal, den der icke på ett eller annat sätt anger en viss, bestämd form, genom hvilken han skiljer sig från alla andra signaler, åtminstone från alla dem som tillhöra samma system som han. Men detta, enligt mitt förmenande, oeftergifliga vilkor fyller icke af de signaltecken, som nu äro gemensamt antagna till bruk inom de flesta europeiska länders, såväl örlogsflottor som handelsflottor och äfven inom våra. Och så mycket giltigare anledning må man hafva att formalisera sig öfver detta signaltecknens grundfel, som det torde vara svårt att föreställa sig något rimligt skäl för dess tillvaro. Skulle man, tvungen att söka bland de orimliga, våga det antagandet, att man dragit sig för kostnaden af att skaffa sig nya och tjenligare signaltecken än dem, man redan hade förut, så föreläge här ännu ett af de många fall, der sparsamhetsbegäret bedragit visheten. I alla händelser torde man, med temlig visshet om att icke misstaga sig, kunna säga, att här föreligger ett fall af de många, der helt andra stormakter än vishetens gjort sitt inflytande gällande vid stiftandet af allmän lag. Så som de stora göra förut, så måste de små beskedligt göra efter, och det ligger blott ringa tröst i medvetandet, att småfolket, på egen hand, utan tvifvel skulle hafva skött saken bättre.

Fördelarne af att ega ett för alla nationers fartyg gemensamt signalsystem äro emellertid så stora,

att det vore oklokt att icke ansluta sig till detsamma, sådant det nu en gång är, och ehuru man icke kan blunda för dess brister. Lika litet klokt vore det må hända, att inom vår örlogsflotta följa ett särskildt system eller onödigtvis använda helt andra signaltecken än dem, som tillhöra det allmänna, gemensamma signalsystemet. Icke därför att, såsom det heter uti K. Örlogsmannasällskapets protokoll den 19 Mars 1831, med anledning af ofvannämnda, utaf Aug. Gosselman uppgjorda förslag till signaleringssätt för örlogsfartyg, hvilket då förevar till behandling: "sådana signaltecken som antingen genom deras form eller färg skulle för en fiende vara en ofelbar igenkänning" vore "högst vådeliga att använda" — ty jag föreställer mig att, åtminstone under sjelfva drabbningen, det skulle vara långt vådligare att förblanda vän och fiende, än att kunna igenkänna dem — utan därför, att det utan tvifvel skulle medföra stor olägenhet att nödgas inlära och begagna två skiljda signalsystem med olika signaltecken, i stället för ett system med dit hörande teckenslag.

Ehuru jag således anser, det vara fullkomligt rätt att vi bygt på den gemensamma grunden, och att vi vid signalering å samtliga våra fartyg använda de allmänt antagna signaltecknen, vågar jag likväl hemställa, huruvida det icke, här likasom i andra fall, vore skäl att söka att i möjligaste mån undvika det fel, man icke kan undanrödja. I sådant syfte skulle jag vilja föreslå, att först och främst bland de bokstafsgrupper, som i signalbrevet återfinnas under den maktpåliggande rubriken "Befallningar och meddelanden under drabbning", måtte uteslutas, antingen alla dem, i hvilka förekommer bokstafven D, eller ock alla sådana som innehålla bokstafven F, äfvensom antingen alla som innehålla bokstafven H, eller ock alla, i hvil-

ka bokstafven K ingår. Standerterna D och F, ehuru den ena blå och vit och den andra röd och vit, hafva nemligen alldeles samma form, så till duk som färg, och likaså flaggorna H och K sinsemellan. De förra framställa båda samma mörka trekant med sin ljusa rundel; de senare en och samma fyrkant, delad lodrätt i två lika stora och lika skapade fält, det ena ljust, det andra mörkt, och af hvilka det ljusa har sin plats närmast stängen. Enligt mitt förmenande, finnas alltså icke rum för fler än två af dessa fyra, nemligen för en af standerterna och för en af flaggorna, uti en och samma teckentafla, så framt denna vill göra anspråk på att vara god och ändamålsenlig. Någon skada af att sålunda utesluta två af de ifrågavarande bokstäfverna, lär icke heller kunna uppstå, enär säkerligen de återståendes antal är tillräckligt stort ändå, för att bilda så många grupper som behöfves för ändamålet. Derjemte borde å tecknet för bokstafven Y gifvas ett utsående, som omisskänneligare än nu är fallet, skiljde det samma från tecknet för bokstafven Ö. Ty dessa båda standerter hafva, äfven de, alldeles samma färgform, och äro hvarandra alldeles lika inför ett öga, som icke kan skilja blått från rödt, eller inför den, som, i likhet med mig, icke erkänner fler än två slags färg inom ett optiskt signalsystem, nemligen mörk och ljus, och alltså förnekar dervaron af all annan färgskilnad. Mot tecknen för bokstäfverna G och K hafva flera fartygschefer gjort den anmärkningen, att de vore svåra att skilja från hvarandra, vid sådana tillfällen då signalerna icke blåste ut. Lyckligt tillkomna äro de icke heller, det torde vara onekligt, och jag skulle helst se, att såväl det ena som det andra kunde utbytas mot bättre; men enär detta, dess värre, icke gerna låter sig verkställas, utan öfverenskommelse mellan alla de land, som anslutit sig till

det gemensamma signalsystemet, så torde man, på sätt som ock blifvit föreslaget och möjligen redan iakttagits, kunna minska den anmärkta olägenheten, genom att göra standartarna något längre än hittills, på det att de samma måtte lättare skilja sig från flaggorna.

Fordringarna på ett godt signalsystem hafva i alla tider varit stora; men månne de icke numera äro större än tillförne. Jag fäster mig här hufvudsakligast vid sättet att meddela de befallningar och underrättelser, hvilka kunna vara nödvändiga att lemna omedelbart före eller under drabbning. Beroende af segel och vind voro förr i verlden skeppens och flottornas rörelser långsammare och, så att säga, mera systematiska än nu. Till följd häraf hade man äfven mera tid på sig, både att gifva och att emottaga befallningar och signaler. I våra dagar deremot, då man med ångans hjälp gjort skeppen oberoende af vinden, äro rörelserna, såväl ens egna som fiendens, hastigare, friare och i visst afseende mera oberäkneliga än fordom, så att det är svårt att förr än i sista ögonblicket förutse hvad som komma skall. Det är klart att signaleringssättet måste rätta sig derefter. Fort eller för sent är dess, såväl som dagens lösen, och det gifves knappast någon medelväg. Frågan är då denna: hafva våra drabbningssignaler följt med sin tid? Äro de snabbare, enklare, pålitligare, lättare att gifva och taga, än de voro i de gamla, i åminnelse vördade segelskeppens dagar? Jag är uppriktigt ledsen att härtill icke kunna svara med den allmänna kommersiella signalkodens standart C. Redan i ångans tidigaste barndom, innan hon ännu satt sin fot ombord på örlogsfartyg, långt mindre erhållit någon ansvarsfull befattning inom sjövapnet, hade ifrågavarande signaler hos oss fullt ut så goda egenskaper som nu. De allra flesta befallningar, afsedda att förekomma straxt före, eller under

slag, gåfvos med signaler, bestående af endast två signaltecken. Vi hissa nu på en gång tre tecken, för att gifva en sådan signal. Man hade flera och höga toppar; man hade visserligen längre väg att hissa signalerna, men så stego också dessa högre ofvan krutröken och syntes på längre håll. Numera hafva våra stridsfartyg väl knappast att påräkna fler än en enda, och dertill en jmförelsevis ganska låg signalmast. Blefve denna nedskjuten, hvilket ju lätt kan ske, så uppstode derigenom icke ringa svårighet.

En lättnad kan möjligen ligga deri, att nu för tiden förmodligen icke så många fartyg som förr komma att föras i striden, samlade under ett befäl, och att dessutom den blifvande sjötaktiken sannolikt kommer att, i vida högre mått än den gamla, både gifva och kräfva handlingsfrihet och sjelfständighet till och af hvarje enkelt fartyg. Må hända kommer drabbningen att ganska snart öfvergå till ett bröstganges handgemäng af sådan art, att det måste öfverlemnas åt hvarje fartygschef att på egen hand göra sitt bästa, och att endast ett högst ringa antal signaler kan komma i fråga under sjelfva striden. Allt är på förhand planlagdt, anbefaldt, uppfattadt och öfverenskommet; den enda drabbningssignal, som blåser, är den gamla, allbekanta, som af ingen kan missförstås: "Landet väntar att hvar man gör sin pligt". — Och denna signal gifva vi, ännu som förr, med ett enkelt tecken: vår blågula svenska flagg.

Årsberättelse

i Artilleri vid K. Örlogsmannasällskapets högtidsdag den 15 November 1879. *)

Enär föredraganden för 2:a vetenskapsklassen, jemte dennes suppleant, båda äro af kommendering hindrade, att afgifva den berättelse öfver artilleriets framsteg under året, som K. Örlogsmannasällskapet, sedan en följd af år, varit van att på dess högtidsdag höra uppläsa, ber jag, på det ej H. H. helt och hållet i afton skola vara i saknad af något meddelande, rörande 2:a vetenskapsklassen, att i största korthet få beröra några af de mera märkliga företeelserna under året på artilleriets område.

Såsom föredragande sistl. år, framhöll jag de utomordentliga framsteg, som under året genom Armstrongs och hans medhjelpares, Capt. Nobles, bemödanden, den nya kanonfabrikationen gjort i England. Det var naturligt, att Armstrong ej länge kunde på detta fält ensam få vara herrskare.

Sistlidne vår kom underrättelsen, att Krupp med en 15 c.m. kanon uppnått fullt lika förvånande resultat som Armstrong, och, för att bestyrka detta, för att inför Europas artillerister visa den höga ståndpunkt, hvartill han hunnit, företogs i början af sistl. Augusti månad de storartade skjutningarne vid Meppen i Hannover, Krupps skjutplats, till hvilken officerare från alla länder inom Europa, Frankrike dock

*) Af kaptenen och riddaren m. m. G. Ulf.

undantaget, voro inbjudna, och dit icke mindre än 100, af sina respektive regeringar beordrade, hörsammade kallelsen. Mötesplatsen var i Münster, Westphalens gamla hufvudstad, beläget 2 timmars väg från Meppen, och efter ankomsten dit den 4 Augusti på aftonen, voro alla de inbjudna under en tid af 8 dagar herr Krupps gäster, erfarande dagliga prof af den mest storartade gästfrihet.

Till skjutplatsen vid Meppen afgick ett extra tåg hvarje morgon kl. 7, och började skjutningen genast vid framkomsten kl. 9 samt pågick till kl. 5 eftermiddagen, med ett uppehåll af 2:ne timmar från kl. 1—3 e.m.

Att kunna med någon slags fullständighet redogöra för dessa storartade skjutningar, medgifver ej min tid. De finnas dessutom nu fullständigt återgifna i de flesta artilleristiska tidskrifter, men skulle jag nu blott önska beröra de mera framstående momenterna i denna storartade exposé.

Till en början bör nämnas, att skjutplatsen är, hvad sjelfva terrängförhållanderna beträffar, den yppersta som kan önskas.

En aldeles jemn, öfverskådlig, slätt, der sandfält och af ljung beväxta hedar följa den ena på den andra, och der på båda sidor skog till en betydlig höjd omgärdar banan, samt belägen i en trakt, der föga trafik behöfver afbryta skjutningen, gör denna skjutbana till ett mönster i sitt slag. Alla nutidens förbättringar finnas här tillämpade. Telegrafledningarna gå på 12,000 meters afstånd till höger och venster om banan, hvilka dels äro bestämda för telegraferna, dels för de elektriska klockorna, hvilka stå i förbindelse med en klocka vid skjutplatsen och beteckna genom en ringning skottets afgång, genom 3 ringningar, att någon vid en af

de utsatta säkerhetsposterna vll passera banan, och genom 2 ringningar, att banan är fri.

För klockornas betjenande och till vägens bevakande stå längs densamma säkerhetsposter.

Hvarje post har en signalstång, från hvilken han kan göra signaler till skjutplatsen.

Öfver sjelfva kanonernes uppställningsplats, som är grundmurad 3,5 meter djupt med beton, är en travers eller löpande kran af 75000 kilo bärkraft. På denna travers löper en lyftkran om 175000 kilo vikt. Kranens betjenande fordrar 8 man.

I skjutplatsens närhet finnes krut- och granatmagasin, dit jernbanor föra, blindingar m. m.; skjutplatsen och sjelfva skjutningen stod under ledning af premierlöjtnant Prehn.

Här har man derjemte skärmar för hastighetsmätning på 2:ne punkter af banan, nemligen på 95 meter och 2479 meter från mynningen; telefonledning längs densamma, så att skottens resultat ögonblickligen blifva rapporterade till sjelfva skjutplatsen, och träffarne genast der anslagna å en likadan taffla som målet, på hvilket man sköt.

Början gjordes med en 40 c.m. (71 tons) kanon, Krupps hittills kraftigaste pjes, monterad i en vallgångslavett af ofantliga proportioner. Såsom varande den första bakladdningskanon af sådana dimensioner, den var nemligen 10 meter (32 fot 9,7 eng. tum) lång, är den 2 tum längre än Armstrongs 100 tons, och icke mindre än 6 fot längre än Woolwichs 80 tons kanon. Den har 90 refflor, hvilkas djup är 2 m.m. och bredd 9,45 m.m. samt bommarnes bredd 4,5 m.m. Rekylen stoppas genom 2:ne hydrauliska cylindrar, och går kanonen efter skottlossningen med mycken maklighet åter till valls.

Särdeles anmärkningsvärd var den vid lavetten fästade lyftkran för projektilhissningen, som är så inrättad, att den kan fällas ned och vid denna manöver spänner en fjeder, som vid kranens resande väsendtligt underlättar lyftandet af projektilen, genom den i den spända fjedern magasinerade kraften. Hela lavetttaget väger 45000 k.g. Kanonen betjenades af 15 man. Projektilerna hade en längd af 2,8 kaliber Pansargranaterna vägde 775 k.g.; laddningen, 200 k.g. af prismatiskt krut, infördes i 4 paketer eller karduser.

Med denna kanon sköts första dagen 10 skott med en initialhastighet af 502,4 m.; på 2479 m. afstånd 433 meter, och en lefvande kraft af 9994 meter-tons eller pr. centimeter af projektilens omkrets = 79,4 meter-tons. Gastrycket var 3020 atmosferer. De sista 5 skotten skötes på 24 minuter, eller i medeltal 4,8 minuter pr. skott. Träffsäkerheten var förvånande. På 2500 m. distans föllo af 10 skott, 8 inom en yta af 6 fot i horisontel riktning, 18 tum i vertikal.

Följde så i ordningen skjutförsök med en 28 c.m. haubitz, med en 9,6 c.m. gröfre fältpjes och med 10,5 c.m. belägringskanon, hvilka, såsom för oss af mindre intresse, jag här förbigår.

Deremot torde här något böra omnämnas Krupps beryktade 15 c.m. pansarkanon, med hvilken förlidet år vid en annan skjutplats, Bredelar, gjordes försök inför en del inbjudna officerare, men hvilken, på grund af mot densamma då gjorda anmärkningar, nu hade blifvit förbättrad i väsendtliga delar och visade en högst märkvärdig kombination och utmärkta resultat. Som bekant är denna kanon, hvars mynning är sferisk, fästad genom en i pansarväggen, sferen omfattande, inskrufvad hylsa, så att kanonen, hvars tappar hvila i ett par rörliga tapplager, har sin rörelse kring mynningen. Elevationen sker genom tapparnes höj-

ning och sänkning. Man hade vid de första försöken, såsom en olägenhet, anmärkt, att den riktande ej kunde se målet. Detta har blifvit afhjelpat, genom att anbringa ett litet fyrkantigt hål i pansarväggen öfver kanonens sferiska trumf, genom hvilket den riktande, ridande på en å långa fältet anbringad sadel, kan rikta direkt på målet.

Ingen olägenhet visade sig af att sitta i denna sadel under skjutningen, enär kanonen icke har någon rekyl, och bör under hela skjutningen den riktande der blifva sittande. Sido- och höjdriktningen förändras efter hvarje skott med den största lätthet, och derigenom att kanonen ej har någon rekyl, går serveringen utomordentligt lätt, hvilket visade sig af att vid hastig skjutning på olika distanser, 1500, 2000 och 3300 meters afstånd, sköt man ett skott hvar 22 — 28 sekund, och inalles 45 skott på 18½ minut.

Härpå följde skjutning med en 15 c.m. kanon, monterad i sjölavett med Krupps patenterade hydrauliska ventilbromsinrättning, genom hvilken förträffliga anordning tillbordssättningen under sjögång kan med den största noggrannhet kontrolleras. Det är en sådan lavett, som kongl. flottan nu står i underhandling om att få af Krupp tillverkad för våra 16 c.m. kanoner.

Med denna kanon sköts med 3,5 och 4 kaliber långa granater, de senare af smidt stål, och uppnåddes en initialhastighet af 559,35 meter.

Den 8 Augusti, sista dagen, börjades skjutningen med den mest egendomliga kanon, som hittills sett dagen. Den hade stor längd, 50 kaliber, en krutkammare, 15 c.m., af nära dubbelt så stor diameter som kalibern, 8,7 c.m., och var monterad på en pivot, fästad i en bäddning i centrum, som helt och hållet upptog rekylén. Med en laddning af 3,5 kilo, projektilvigt 10 och 6,8 kilo erhöles en initialhastighet af 557 och 639

meter. Denna pjes visade sig under skjutningen stå så orörlig, att när småmynt af de närstående lades långs långa fältet, endast det vid mynningen halkade ned vid skottlossningen. Detta föranledde en officer att sätta sig upp grensle på kanonen under ett skott, hvaraf han sade sig icke förnummit den minsta olägenhet.

Krupp vill tillämpa denna idé på stora kanoner, till och med 40 c.m., monterade i en kanonbåt af följande dimensioner:

Längd	200 eng. fot.
Bredd	38 „
Djupgående	12 „
Deplacement.....	1000 tons.
Maskin om	4000 ind. h.k.
Tvillingskrufvar	
Fart.....	18 knop.
Besättning.....	50 man.
Bestyckning	en 40 c.m. kanon.
Ungefärlig kostnad för fartyget utom	

kanon och förråd..... 80000 £ Sterling.

Derefter följde skjutning med en 35,5 c.m. (51 tons) kanon, eller samma modell, hvarmed är afsedt att bestycka det under byggnad i Danmark varande torpedo-ramfartyget "Tordensköld". Med en laddning af 115 k.g. prismatiskt krut och 525 k.g. projektil uppnåddes en hastighet af 496 m., 95 m. från mynningen, motsvarande en lefvande kraft pr. c.m. af omkretsen af 59 meter-tons. 35,5 c.m. pansargranaten bör alltså, träffande i normalen på 95 m. afstånd genomborra en 60 till 67 c.m. tjock pansarplåt och på 2000 meter 45 å 50 c.m. plåt.

Betjenandet af denna kanon gick utmärkt väl. Skotten följde hvarandra med en mellantid af 2,5 å 3 minuter. Laddningen utan riktning verkställdes på 1 min. 46 sek.

I det rikhaltiga programmet följde sedan med 15 c.m. pansarkanonen beskjutning af en sköldplåt af smidjern, 50 c.m. tjock, och en kokillhårdad tornplåt af gjutjern 60 c.m. tjock, för att visa skillnaden i motståndskraft mellan båda dessa plåtar. Afståndet till plåtarna, hvilka voro uppställda i jordblindingar, var 150 meter. Sju skott afskötos på hvarje; 3 kokillhårdade gjutjernsgranater och 4 stålgranater. Såsom man kunde vänta, visade den kokillhårdade skölden blott föga intryck till en början, men sprack under intrycken af stålgranaterna. Smidjernsplåten var af förträfflig kvalitet och visade på ett framstående sätt detta materiels egenskaper, som tar intryck lokalt, men meddelar icke slaget till hela massan, såsom det kokillhårdade jernet eller stålet. Det torde här böra anmärkas, att båda dessa pansarsköldar voro af Krupps eget fabrikat. Grusons kokillhårdade pansarsköldar hafva visat en vida större motståndskraft.

Slutligen kom sjelfva glanspunkten af skjutförsöken vid Meppen, eller den nya långa 24 c.m. kanonens förvånande effekt mot pansar. För detta ändamål hade man uppställt en pansartafla på 150 meters afstånd, bestående af en 30,5 c.m. (12 tum) smidjernsplåt, och bakom denna en 20,5 c.m. (8 tum) med en 5 c.m. träbeläggning emellan plåtarna; alltså 20 tum jern och 2 tum trä. Plåtarna voro af tysk tillverkning från Dillingen.

Med en laddning af 75 k.g. prismatiskt krut och en stålgranat om 160 k.g. vikt gick första skottet rätt igenom plåten och återfanns 2200 meter bortom taflan i fullkomligt oskadadt skick, men stukad 1,5 m.m. i längdriktning. Projektilens initialhastighet var 575,6 m. motsvarande en lefvande kraft af 2662 meter-tons. 2:a skottet visade samma resultat, hvad genomträngning

beträffar, men hittades projektilen denna gång 1200 meter bakom taflan, 2 m.m. stukad i längdriktningen.

När man betänker, att en 24 c.m. kanon för omkring 11 år sedan, icke förmådde genomtränga en 9 tums plåt, och nu med ett utomordentligt kraftöverskott genomborrar en 20 tums plåt, så måste man i sanning förvånas öfver de stora framsteg, ja de jättesteg, artilleriet gjort under senaste tiden.

I denna kanon synes problemet löst att framställa den starkaste kanon med möjligast lätta vikt. Då de första 24 c.m. kanonerna beställdes vid Krupps fabrik, fastställdes laddningen för dessa till 12½ å 15 k.g., under det att kulvigten var 152 k.g.

Laddningarne blefvo sedan, med användande af prismatiskt krut, ökade till 24 k.g. och vidare till 35 å 38 k.g., men äro nu uppe i 78 k.g. för denna kanon eller 5 gånger större än den ursprungliga. Storleken af denna laddning blir rätt klar, när man betänker, att en rundkula om 24 c.m. kaliber väger omkring 50 k.g., och att krutladdningen är 1½ gång denna rundkulas vikt.

Visserligen kan man invända, att här framställda pansarplåtar icke voro af aldra bästa beskaffenhet, men närvarande auktoriteter i frågan påstodo, att kanonen dock hade kraft nog att genomtränga 20 tum bästa engelska plåt, ehuru utan något kraftöverskott, såsom nu var fallet.

Såsom totalomdöme om dessa intressanta skjutningar må kunna sägas, att de visade fullständig framgång i frambringandet af en 71-ton bakladdningskanon af stor kraft, i uppnåendet af höga initial-hastigheter genom begagnandet af oerhörda laddningar och stor kanallängd; i stor träffsäkerhet, sannolikt härrörande af de jemna utgångshastigheterna i förening med för projektil-vigt och längd väl afpassad rotationsha-

stighet; i goda och enkla anordningar af lavetter, både för landt- och sjöbruk; i nya och inventiösa projektiler för mynningspivotering och förekommande af rekyl; i utmärkta och fullständiga anordningar för artilleri-experiment, såsom i bruket af telefon m. m. och i omedelbar tryckning på stället af rapporter och diagrammer öfver skjutningen.

Vid en öfverblick af genomträngningsförmågan hos befintliga kanoner af nyare modell visar sig:

att Elswicks 100 tons mynningsladdningskanon, 17 tum kaliber, genomtränger 37 eng. tum plåt.

Krupps 40 c.m. (71 tons) bakladdn.-kanon, 15.75	«	«	«	32	«
Woolwichs 80 tons mynningsladdningskanon, 16	«	«	«	32	«
Krupps 85.5 c.m. (51 tons) bakladdn.-kanon, 13.97	«	«	«	27	«
Elswicks 85 tons mynningsladdningskanon, 11	«	«	«	22	«
Woolwichs 38 tons	«	«	«	21	«
Krupps 24 c.m. (18 tons) bakladdn.-kanon, 9.45	«	«	«	20	«
Krupps 15 c.m.	«	«	«	10	«
Elswicks «	«	«	«	10	«

Att dessa kanoner, hvilka äro 22 å 23 kaliber långa, genom förstörade krutkamrar och betydlig kanallängd vunnit dessa resultat är uppenbart, men att de stora framstegen i kruttillverkningen äfven dertill bidragit, synes deraf, att man nyligen i Elswick med en 10", 20 tons kanon, om 18 kaliber, längden af våra 27 c.m. kanoner, och med en projektil om 300 lbs vigt, uppnått en initialhastighet af 2110 fot, eller en lefvande kraft af 9000 fot-tons.

Bland märkliga företeelser under året äro vidare kanonsprängningen på "Thunderer", för hvilkens detaljer här fullständigt redogjorts, kort efter den avslutade undersökningen, äfvensom den ej mindre öfverraskande underrättelsen, om sprängningen af en 24 c.m. Krupps kanon på exercisskeppet Renown i Wilhelmshaven, sistl. sommar. Om man frånser den olägliga tidpunkt, vid hvilken denna tilldragelse inträffade, eller strax före de storartade skjutningarne vid Meppen, kan man icke, till följd af tid efter annan inträffade dylika katastrofer, såsom visat sig vid flera tillfällen — sedan 1855 16 *) gånger — med Krupps kanoner, hysa absolut förtroende för stålet såsom kanonmateriel. Man uppger såsom skäl för denna sprängning en förkilning af projektilen, som var af gamla modellen med blymantel, hvilken ansågs olämplig och stundom dolde sprickor i gjutjernet, samt å alla nyare projektiler är ersatt genom kopparringar, för att styra projektilen i refflorna.

Äfven hos oss hafva innevarande sommar ganska intressanta försök med en ny 12 c.m. bakladdningskanon blifvit gjorda vid Finspong.

*) Enligt andra uppgifter 22.

Kanonens dimensioner voro i sitt ursprungliga skick:

Kaliber.....	m.m. 121,7
Total längd.....	„ 3587 (29,47 kal.)
Det refflade loppets längd.....	„ 2896
Krutkammarens diameter.....	„ 127,7
Reffornas antal.....	24
D:o djup.....	m.m. 1
Bommarnes bredd.....	„ 4
Reffornas begynnelsevinkel.....	30'
D:o utgångsvinkel.....	4°
Kanonens vikt med mekanism.....	k.g. 2725
Granatens vikt.....	„ 17,11

Med en laddning af 5,75 k.g. P.2 och P.3 krut erhöles en initialhastighet af 548 meter vid ett gastryck af 1845 atmosferer.

Kanonen förkortades nu 220 m.m. eller till 27,67 kaliber, hvarvid med samma krut och laddning erhöles en initialhastighet af 546,8 meter vid 1790 atmosferers tryck.

Åter afkapades ett par kaliber på kanonen, så att den genom en förkortning af ytterligare 222 m.m. blef 25,84 kaliber lång, då med 5,75 k.g. laddning erhöles en initialhastighet af 536 meter med 1915 atmosferers tryck.

Med samma längd på kanonen, men med krutkammaren utborrad 20,3 m.m., eller till 148 m.m. diameter, företogs nu en serie-skjutning med laddningar från 5 k.g. till 7,25 k.g. P.2 krut, med hvilken slutligen erhöles en initialhastighet af 559,3 meter (1884 fot).

Slutligen företogs äfven i slutet af sistlidne Augusti månad en skjutförsöksserie till bestämmande af granatvigten, hvarmed erhöles 480 å 500 meters utgångshastighet. Den lämpligaste vikt å granaten

visade sig vara 22 k.g. hvarmed erhöles 491,3 meters utgångshastighet med 1820 atmosferers tryck.

Sistförflutne sommar har kongl. flottan erhållit 5 vid Kockums verkstad i Malmö tillverkade hydrauliska lavetter för 27 c.m. kanonerna till kanonbåtarna "Verdande", "Skuld", "Rota", "Skagul" och "Skäggald". Då det är den första tillverkning af detta slag i vårt land, kan det ej vara annat än glädjande, att de i allo visat sig tillfredsställande. Man har å desamma anbringat en väsendtlig förbättring å den för kanonbåten "Disa" i Elswick tillverkade lavett, hvarigenom de kunna för skjutning användas, äfven om det hydrauliska maskineriet skulle komma i olag.

Denna förbättring, hvartill ursprungliga ritningsförslaget blifvit uppgjort af ritaren vid ingenjördepartementet, numera affidne ingenjör Ling, består deri, att vattnet i rekyleylindrarne, sedan det vid rekylén passerat genom de belastade ventilerna, ledes in i 2:ne, ofvanpå rekyleylindrarne befintliga, behållare, i st. f. att, såsom då hydrauliska maskinen begagnas, genom ett afloppsrör ledas tillbaka i den under hydrauliska maskinen befintliga cistern. Genom en slidventil afstänges tilloppet till detta afloppsrör, så att vattnet vid kanonens rekyl måste rinna in i behållaren, hvarifrån det åter vid tillbordsättningen rinner tillbaka i rekyleylindrarne, fyllande dessa på nytt för nästa skott.

Genom denna enkla anordning å de nya lavetterna blir alltså lavettet mera oberoende af olycksfall, än förut å "Disa" var fallet, der ett läckande rör, eller någon annan oordning i maskineriet under däck, kunde sätta fartyget ur stånd att kunna begagna sin grofva kanon.

Om jag slutligen omnämner, att i dessa dagar lyckligt afslutats monteringen af de 8 st. 27 c.m. ka-

nonerna å linierna I—IX å Kungsholms fästning, med den af major Sasse för detta ändamål konstruerade kran, så torde jag hafva framhållit det viktigaste af hvad som har passerat inom flottan under detta år i artilleriskt hänseende.

Anförande

i K. Örlogsmannasällskapet på högtidsdagen
den 15 November 1879. *)

Det sträfvande till ernående af förbättringar inom sjövapnets tillhörande grenar, som i alla tider funnits inom den svenska flottans personal, är äfven under denna tidpunkt lefvande och verksam. Att resultaten städse endast långsamt och med små steg lyckats bana sig fram, har sin orsak förnämligast uti vårt lands begränsade resurser, och hvilka betydligt ansträngts de senaste 20 åren hufvudsakligast genom byggandet af landets jernvägsnät, hvilket arbete är ett bevis på nationens stora offervillighet, och har till sitt höga mål: den industriella utvecklingen, som alltid är en nations pulsåder och mätare på ett folks förmåga uti ekonomiskt afseende.

Att nationalintresset för behofvet af landets sjöförsvar äfven är i stigande bära de anslagssummor som Riksdagen gifvit de senare åren, till öfningsexpeditioner, fartygsbyggnader, minmateriel, kasserner, verkstadsbyggnader m. m. otvetydiga bevis.

Om en jemförelse göres emellan ett och annat förhållande vid vår flotta för 3 å 4 årtionden tillbaka och nu, visar sig att de gjorda bemödanderna uträttat mycket.

Vid den tiden eller på 1830-talet var den öfning som staten hade att erbjuda de unge män, hvilka in-

*) Af kommandören m. m. greve A. R. Cronstedt.

trädde som officerare vid flottan ganska ringa, detta lade dock ingalunda hämsko på dessas åtrå att förvärfva sig yrkeserfarenhet, och mången som icke hade egna tillgångar för inträde uti utländsk örlogstjänst, påtog matroströjan, för att arbeta sig till den erfarenhet som stod till buds, eller att blifva praktisk sjöman, med vana att lefva på sjön, att anse fartyget som sitt hem och att uti farans stund vara beslutsam och rådig. Få voro de som hade tillfälle eller för hvilka tillfälle bereddes att inhemta de många andra för sjöofficerare nödiga kunskaper. Fordringarne nu till sjöofficersexamen äro äfven betydligt stegrade mot förr, likasom kunskapsmättet för all öfrigt till flottan hörande personal.

Vår sjökrigsskola, som detta år förflyttats uti egen prydlig lokal, åtnjuter mycket anseende, och hvarje år täfla ett stort antal sökande om inträde i densamma, hvarest de som lyckats komma in, sedermera der inhemta, under den omsorgsfullaste ledning, nödiga teoretiska kunskaper och praktisk erfarenhet. Utexaminerade derifrån och blifne officerare genomgå de omedelbart derefter kurs uti exercisskolan och erhålla sedan årliga sjökommenderingar, och stundom inträffa att en och annan är påräknad till ny kommendering innan den pågående är tilländalupen.

Byggandet af krigsfartyg såväl vid stationerna som vid enskilda verkstäder har försiggått med mycken större lifaktighet än vid förut nämnde tid; flottans fartyg hafva på senaste 10-talen af år ökats med:

4 monitorer,

7 kanonbåtar af den s. k. Blenda-typen,

10 pansarbåtar och

2 exercisångkorvetter,

Förutom till minförsvaret hörande ångkranpråmar och minbåtar.

Vid Stockholms station är en ny kasern för sjötrupper fullbordad och vid Carlskrona är under afslutande en kasern för skeppsgossar. Nya exercis- och verkstadshus äfvensom lyftkranar af jern äro vid båda stationerna uppförde, likaledes dels nya dels nyinredda skollokalerna, förrådshus m. m. Tvenne dockor vid Carlskrona station hafva blifvit förlängda och en ny bygd vid Stockholms station.

Inredningar å såväl fartyg som uti kaserner hafva väsentligen förbättrats och dertill hörande inventarier erhållit en ändamålsenlig tillökning för beredande af såväl ordning som trefnad.

Sjötruppernas beklädnad är af god beskaffenhet och tillräcklig, det är äfven väl sørjt för den aktsamhet och ordentliges tillgodoseende vid slitningstidens beräknande.

Sjukhuset vid Carlskrona station är sedan den tiden uppfördt, och särdeles väl och ändamålsenligt ordnat, såväl med hänsyn till de sjukas omvårdnad som i öfriga afseenden.

Öfningarne uti exercisskolorna och deras fortsättande å exerciskorvetterna under sommarmånaderna bedrifvas med stor omsorg och noggrannhet. Något motstycke härtill fanns icke för 30 år sedan.

Skeppsgosseinstitutionen är en af de bästa inrättningar vid vår flotta, och som tagits till efterföljd inom såväl engelska som preussiska marinerna; den har undgått omstörtande förändringar och fått utveckla sig steg för steg, hvarigenom den sålunda uppnått en ståndpunkt hvaråt skäl äro för handen att glädjas.

Denna institution är öfver 200 år gammal; 1685 beständes genom ett kongl. bref att skeppsgossarne vore att anse som en skola, dock hade man då hvarken lokal eller medel dertill; gossarnes utveckling skedde nästan uteslutande ombord å till expedition

anbefalda fartyg. Beklädnaden var i början mycket ofullständig. Kostnaderna för denna kår uppfördes på ordinarie stat först 1796, då vid Carlskrona station voro 200 ordinarie och 100 extra samt vid Stockholms eskader 10 ordinarie och 5 extra skeppsgossar. Den för dem reglementerade beklädnad bestod af 1 hatt, 1 par linne- och 1 par ullstrumpor, 2 par skor, 2 skjortor, 2 svarta halsdukar och 1 par vantar. 1737 ökades beklädnaden med en blå klädning och en bus-saronsklädning, hvilka skulle räcka i 2 år. Den skeppsgosse som utslitit sina kläder fick ersätta efterträdaren med penningar. 1792 förbättrades beklädnaden för de ordinarie äfvenså i någon mån för de extra. 1807 erhöilo de extra vid sjökommendering ytterligare en jacka af blått kläde, 1 skjorta af blårgarnsväf och ett par ullstrumpor, hvaraf jackan vid expeditionens slut skulle återlemnas till förrådet. Tid efter annan förbättrades beklädnaden intill fullständig beklädnadsstater för skeppsgossarne varit fastställda 1830, 1858 och 1875. År 1836 bygdes i Carlskrona en kasern för 150 skeppsgossar, i hvilken förlades företrädesvis de som voro fader- och moderlösa; inventarier kunde dock till en början icke anskaffas för flera än 88. Utspisningsstaten upptog endast $\frac{2}{3}$ af den för manskap fastställda portion, men 1851 erhöil hela antalet 280 gossar full portion. 1816 fanns endast ett exercisfartyg för skeppsgossarne.

När man tager dessa, i största korthet vidrörda förhållandena i betraktande, och jemför dem med de omständigheter under hvilka de nuvarande skeppsgossarne handhafvas, inlogeras, undervisas, födas och beklädas, så måste erkännas att staten utöfvar en faderlig omvårdnad om dessa landets söner.

Med ett ord, uti alla rigtningar inom flottans många olika grenar erfar man bevis på, att bemödandet att

förbättra, har varit och är uti verksamhet; och det är att hoppas, att äfven de praktiska öfningarne till sjös må så utvecklas, att de komma att gå hand i hand med den teoretiska utbildningen. Får icke detta komma till stånd, löper man fara, att sysselsättningen i skolorna och de stegrade fordringarne, som nu äro ställda på alla, äfven på dem i de nedersta lederna bland sjötrupperna, för mycket sätter i bakgrunden den företrädesvis praktiske matrosen, som dock är i besittning af just sådana egenskaper hvilka alltid, då fråga är om att handla och rådighet erfordras, komma att behöfvas och blifva eftersökta.

Emellertid har detta sträfvandet, om det äfven understundom förefallit otacksamt, dock sin stora nytta med sig, ty det är ett *värn* emot stillastående och sjelfförrakt, och leder tankarne på våra *företrädare* och *vårt land*, samt de utsäden de lemnat oss, *icke blott att skörda utan äfven att försvara*.

Mätte detta sträfvande städse *fortlefva ibland oss!* det förer, om icke genast till målet, dock alltid *framåt!* Under sådana förhållanden uppfylla vi *vår pligt mot fäderneslandet och vår plats i samhället*, hvilket aldrig förfelar att bringa *välsignelse* med sig.

Anförande

i K. Örlogsmannasällskapet vid presidiets nedläggande den 15 November 1879. *)

Mine Herrar!

Under det förflutna arbetsåret hafva vi framställt såsom ett af de inom vårt yrke aldri viktigaste spörsmål att af sakkunskapen få besvaradt "typfrågan", d. v. s. frågan om hvilka fartygstyper, som i vårt lands sjöförsvär bära ingå.

Jag tviflar icke att frågan är af stor vigt. Dess behandling lemnar, inom ett sällskap sådant som detta, det rikaste fält för utbyte af tankar i de mångfaldiga ämnen, som uti densamma ingå — de äro snart sagdt oändliga — och ingen fråga, torde såsom denna rätt behandlad, så klara begreppet, stäffa fördomarne och upplysa den inbillade sakkunskapen om vilkoren för ett för fosterlandet fortlefvande sjöförsvär. Men huru vigtig denna frågas grundliga diskuterande sålunda än må vara, med afseende å den upplysning, som derigenom vinnes, om hvad vi för vår sjöförsvärsmateriel bära göra eller icke göra, om hvad vi därför kunna eller icke kunna åstadkomma, så torde man dock aldrig på densamma erhålla det svar, som ensamt fullt tillfredsställer, det neml. som upplyser om, huru, med landets inskränkta tillgångar, den sjökrigsmateriel bör vara beskaffad, hvarmed vi i behofvets stund kraftigast skola kunna bidraga till försvär af vår sjelfständighet, enär frågan,

enligt mitt förmenande icke lärer kunna besvaras annat än för det ögonblick som är. Uti det nästa betingar kanske den rustning, hvori den aldrig hvilande menskliga uppfinningsförmågan då iklädt en blifvande fiende, helt andra försvarsmedel, än hvad man förut tänkt sig. Vi hafva fått upplefva den tid då det gamla segelinieskeppet aflöstes af en "Marlborough" en "Napoleon", då af 1854 års embryo till pansarfartyg utvuxit jettarne "Lepanto" och "Inflexible" m. fl., då alldeles nya gladiatorer, sådana som en "Monitor", "Zieten", "Polyfemus" uppträdt på skådebanan.

Med detta för ögonen torde det icke vara för djerft påstå, att det endast kan vara de stora staterna, om ens dessa, förbehållet att, vid utvecklingen af sin sjöförsvärsmateriel, under någon längre tidsrymd följa en bestämd plan, hvad beträffar sjelfva fartygstyperna eller certerna, samt att de mindre sjöstaterna icke hafva annat att göra, än att söka förskaffa sig de kraftigaste sjökrigsredskap, deras begränsade budgeter förmå och som för försväret äro användbara. Man borde, just till följe af den moderna sjökrigsmaterielens växlande beskaffenhet, hafva kommit till insigt om, huru *omöjligt* det för oss numera är att för någon längre tid följa någon plan als; och huru *ändamålslost* det i sjelfva verket vore att uppgöra någon sådan, derom torde de senaste 50—60 årens erfarenhet bära vittne. En hastig återblick på hvad som i detta afseende förekommit, saknar därför måhända icke allt intresse.

1816 års sjöförsvärskomité föreslog:

12 linieskepp, 10 fregatter, 9 mindre seglande fartyg och 232 skärgårdsfartyg d. v. s. kanonslupar och jollar.

1826 års komité föreslog:

10 linieskepp, 10 fregatter, 12 mindre seglande

*) Af kommandören m. m. J. Améen.

fartyg, 252 skärgårdsfartyg äfvensom materiel till ytterligare 50 st.

1843 års komiterade föreslogo:

15 lineskepp, 9 fregatter, 13 mindre seglande fartyg, 268 skärgårdsfartyg samt 3 större och 8 mindre ångfartyg.

1847 uppgjordes af chefen för sjöförvarsdepartementet med biträde af sakkunnige män en sjöförvarsplan, som, gillad af K. M:t, angaf behofvet till: 8 ångskepp, 8 ångfregatter, 8 ångkorvetter, 8 bogseringsångfartyg, 8 seglande fregatter, 8 d:o korvetter, 8 d:o briggar, 8 skonertar och mindre fartyg, 8 mörsarefartyg, 16 chefsfartyg, 72 kanonslupar, 120 jollar, eller tillsammans 272 bevärade fartyg med 21628 man, befäl och underbefäl inberäknade.

1851 föreslogs uti underdånig rapport till konungen af chefen för sjöförvarsdepartementet

att yttre försvaret skulle bestå af:

4 blockskepp, 6 svåra fregatter, 5 lätta d:o, 3 korvetter, 3 briggar, 3 skonertar, 3 svåra ångkorvetter, 3 mindre d:o och 2 ångfartyg, samt

att kustförsvaret skulle bestå af:

12 landstigningsslupar, 156 bombkanonslupar, 96 kanonjollar, 7 mörsarefartyg och 22 bogseringsångfartyg.

Uti K. M:ts nådiga proposition till

1856—57 års Riksdag, angifves "numerären och beskaffenheten af flottan" sådan den i enlighet med departementschefens i underdånighet uttryckta åsigt, anses böra blifva vid 1872 års slut, om angifven arbetsplan följes, till:

8 ångskepp, 4 ångfregatter, 2 segelfregatter, 4 korvetter, 1 brigg, 4 skonertar, 3 ångkorvetter, 5 större ångfartyg, 5 mindre d:o, 24 ångkanonslu-

par, 52 bombkanonslupar, 12 landstigningsslupar, 104 kanonjollar, 12 bataljonschefsfartyg, 8 mörsarefartyg, 12 kanonslupar, 11 kanonskonertar och 10 patrullbåtar.

Den, genom kongl. brefvet

den $\frac{5}{7}$ 1861 tillsatta sjöförvarskomite, hvars uppgift var att besvara följande 6 punkter, neml.:

1. Enär seglande krigsfartyg numera icke motsvara tidens fordringar, hvilka krigsfartyg, till cert och beskaffenhet böra då i stället, med afseende på Sveriges belägenhet och tillgångar anskaffas?
2. Huru stort antal sådana örlogsfartyg bör Sverige ega?
3. Huru stor blir kostnaden därför beräknad i runda summor?
4. Hvilka af nu befintliga skepp och fartyg kunna genom förändring och förseende med ångmaskin göras någorlunda tidsenliga; och äro sådana förändringar fördelaktiga i ekonomiskt afseende?
5. Hvilket är bästa sättet att göra sig öfriga befintliga skepp och fartyg till godo; och till hvilka ändamål böra de användas? och
6. I hvilken utsträckning kunna bevärade roddfartyg numera användas?

besvarar uti betänkanudet afgifvet den $\frac{22}{3}$ 1862 spörsmålerna i 1:a och 2:a punkterna, sålunda:

6 pansarklädda ångfregatter med 22 å 24 kraftiga kanoner, 4 ångkorvetter, 4 ångskonertar samt till skärgårdens och insjöarnes försvar — kanonångbåtar och flytande batterier — hvars antal eller närmare beskaffenhet komiterade dock icke vore i tillfälle att uppgifva.

Uti K. M:ts nådiga proposition till Riksdagen

den $\frac{14}{1}$ 1871 anför chefen för sjöförvarsdepartemen-

tet att, för utförande af de uppdrag han anser böra påläggas sjöförsvaret, erfordras:

10 monitorer, 20 pansarbåtar, 4 å 5 sjögående ångkorvetter, några lättare mindre fartyg samt hela sjöminematerielen; och uti samma nådiga proposition för år

1876 föreslår departementschefen att vår sjöförsvarmateriel bör bestå af:

6 ramfartyg, 20 pansarbåtar, 20 opansrade kanonbåtar, 4 minfartyg, 5 öfningsfartyg samt chefsfartyg, minbåtar, kranpråmar, transportbåtar, minor m. m.

Vi se här, dels huru nationen bjudits på det ena förslaget till sjöförsvarmateriel efter det andra, hvart och ett lämpadt efter sin tids fordringar, och dels huru typer ej saknats; ifrån linieskeppet, flytande batteriet, ångkanonbåten och kanonjollen till pansarfregatten, monitoren, ramfartyget, minfartyget och minbåten — alla äro de representerade, nästan alla, såväl i nya som gamla världen föreslagna fartygstyper hafva vi velat tillegna oss, och till en del så äfven gjort, men till någon *plan* för anskaffning, ens för den närmaste derpå följande tiden hafva de uppräknade förslagen ej ledt, och de hafva dock samtliga blifvit uppgjorda af personer, hos hvilka den största sakkännedom bort finnas, såväl om landets förmåga att åstadkomma, som om de föreslagna vapnens krigsduglighet.

Att något arbete blifvit utfördt under det senaste halfva seklet, i och för fullbordandet af sjökrigsmaterielen efter något af ofvan uppräknade förslag, känner jag ej, men väl att, sedan förslagen blifvit väckta, de äfven blifvit undanskjutne af än ett, än ett annat skäl, som för ögonblicket syntes lämpligt att anföra.

Att alla dessa förslag — barn af en förgången tid — den der icke kunde ena åsigtörna om en "stor"

eller "liten" flottas företråde såsom naturligt är, skolat skatta åt förgängelsen, detta må ju ej förvåna; men att 1876 års förslag — barn af vår tid — hvilken icke fordrar annat än kustförsvaret icke blifvit bättre omhuldadt, synes mig bevisa, att vi, inom våra hafomflutna skär, icke hafva, eller kanske rättare icke vilja hafva insigt om betydelsen, för ett så lyckligt beläget land, af ett försvar *på sjön* — jag säger icke på *öppna sjön* — nej, ett försvar vid våra kuster, i våra skärgårdar, om naturen af hvilket försvar flertallet af landets målsmän, som i denna sak hafva att besluta, väl i allmänhet, icke rimligen kunna påräknas hafva mera insigt, än de hafva om de vilkor och medel ett sådant försvar betingar.

Om, med en sådan åsigt yttrad, det företrädesvis är med smärta, som en vapnets man genomläser statsutskottets utlåtande *N:o* 19 till 1876 års Riksdag, deri det yttras:

"Om än, på sätt jemväl finnes i memorialet *) antydt, det svårigen kan vara att förvänta, att en "dylik allmän plan för ordnandet af vårt sjöförsvaret" skall kunna under en längre framtid orubbad fullföljas, måste det dock alltid betraktas såsom en synnerlig fördel, att vid pröfningen af hithörande anslagsfrågor Riksdagen har full kännedom ej mindre om "det mål, på hvars ernående sträfvandena anses böra riktas, än äfven om sjelfva grunddragen af den plan, "som för fullföljden af dessa sträfvanden blifvit uppgjord. Att den nu framlagda planen utgår från den "förutsättning, att vår sjökrigsmateriel endast bör afse "kustförsvaret, ställer denna plan i öfverensstämmelse "med de åsikter, som af sist församlade Riksdag i "detta ämne uttalats, men hvad denna plan i öfrigt

*) Departementschefens till statsrådsprotokollet den 14/2 1875.

“angår, har det synts utskottet, som borde Riksdagen för närvarande icke ingå i närmare pröfning af den samma. Innan Riksdagen fattar något bestämt beslut, som kunde för en längre framtid nödvändiggöra ökade anslag under denna hufvudtitel, är det enligt utskottets mening af nöden, att Riksdagen först erhåller kännedom om ej endast det fullständiga förslag till landtförsvarets ordnande, som snart torde vara att förvänta, för att med ledning deraf kunna rätt bedöma, hvilken ställning sjöförsvaret må bära i vårt försvarsväsende intaga, än äfven den nu pågående utredningen i afseende å landets förmåga att bära de ökade bördor, hvilka omkostnaderna för ett betryggande försvar må föranleda. Intill dess den fullständiga utredningen i dessa hänseenden hunnit åstadkommas, synes Riksdagens pröfning af de sjöförsvaret rörande ärenden ej böra utsträckas utöfver den föreliggande statsregleringen och således icke afse annat än att, jemte vidtagande af de åtgärder, som kunna finnas lämpliga på det den nuvarande personalen må hållas i den tjensteduglighet, hvarpå vapnets styrka i så väsendtlig grad beror, till K. M:ts disposition för byggande af krigsfartyg anvisa medel till belopp, som, utan att egna sig för påbörjande af större och dyrbarare fartygscerter, kunna vara tillräckliga för fortsatt anskaffning af sådan sjökrigsmateriel, *hvars behöflighet och lämplighet för vårt land redan vunnit erkännande*“, om, sade jag, det icke kan vara glädjande att läsa detta, att se denna viktiga fråga sålunda ytterligare undanskjuten, så skulle man dock hafva varit utskottet tacksamhet skyldig för dess uttalande: *att vi böra anskaffa sådan sjökrigsmateriel, hvars behöflighet och lämplighet för vårt land redan vunnit erkännande* — för så vidt utskottet äfven behagat förklara, hvilka certer utskottet härmed menar,

eller af hvem erkännandet vunnits. Man hade då varit ifrån mycket bekymmer. Att i alla händelser odeladt erkännande icke står att vinna för fartygstyper mera än för andra menskliga uppfinningar, må man kunna förvänta.

Hade utskottet emellertid funnit ett sådant förklarande lämpligt, så hade bland de för försvaret erkänt behöfliga och lämpliga typerna, man måhända äfven fått se sådana angifne, som vore, under hvarje förhållande värdiga att sättas i jembredd med de pansarfartyg, som t. ex. nu ingå i Danmarks flotta. De äro visserligen stora och dyrbara, men “större och dyrbarare“ finnes dock. Utskottet skulle åtminstone varit nödsakadt erkänna, att *bepansrade* fartyg med förmåga att kunna uthärda den sjöhäfnings, för hvilken de kunna blifva utsatta i vår yttre skärgård, å våra öppna kuster eller t. ex. i Öresund — ty ingen vet hvar en fiende en gång kommer att mötas — äro för oss behöfliga och lämpliga“, vare sig dessa benämnas motorer, pansarbatterier, pansarfartyg eller med det förkättrade namnet ramfartyg, hvilka senare, för den tidningsläsande allmänheten presentera sig under benämningarne “vädurskepp“ och “stridsbaggar“ — benämningar, mycket svenska, men föga tilltalande.

Namnet gör för öfrigt föga till saken för hvar och en, som eger blott så mycken sakkännedom, att han vet det hvarje nutidens pansarfartyg måste hafva sin bog och stäf så starkt bygda, att det kan tåla att dermed stöta en motståndare utan att sjelf dervid ohjelpigen gå förlorad. Men hvad som deremot icke gör föga till saken, det är då vilseledande framställningar, origtiga eller dunkla föreställningar och ohållbara uttalanden i tekniska frågor, med sitt skadliga inflytande förvilliga begreppen hos det flertal, hvars patriotism icke skyr att med sin ja- eller nejsedel uttala

en bestämd öfvertygelse i frågor af sådan natur, att, för att dem rätt förstå, det kanske fordras att deråt egna ett helt lifs trägna arbete.

Under 1876 års riksdag yttrades i andra kammaren, bland mycket annat anmärkningsvärdt, vid behandlingen af 5:e hufvudtiteln: *) "man kan ju därför "skaffa sig några flera pansarbåtar i ramfartygens "ställe, och jag är öfvertygad att de skola inom skärgården göra alldeles samma nytta som dessa — på "samma gång de kosta mindre" —!

Uti klämman, att de kosta mindre, deri hade talaren rätt — hans öfriga här anförda yttrande tål ej kritik. Inom detta sällskap känna vi, hvad som kanske icke är allmänt bekant inom ofvannämnde kammare, att en pansarbåt är en på *frontsidan* mycket starkt bepansrad monitor, icke konstruerad större, än att den just förmår bära sitt tunga pansar och sin svåra kanon — men, under ett vilkor som icke får förglömmas, neml. att endast blifva använd i den del af skärgården, der vattnet är jmförelsevis lugnt. Det är således ett positionsfartyg i inskränkt mening, och icke ett manöverfartyg, och det är den skillnaden, som man måste inse om man vill jmföra våra pansarbåtar med större pansarfartyg, och som gör att pansarbåten, sannolikt förträfflig, då den användes på sin plats, icke kan ifrågakomma att i rörlig strid uppträda mot ett fiendtligt pansarfartyg d. v. s. ett ramfartyg. "Några flera pansarbåtar" kunna därför icke göra "alldeles samma nytta" inom skärgården som ramfartyg d. v. s. pansarfartyg, och de som trott på ett sådant uttalande, hafva säkerligen blifvit vilseledda. Och huru många exempel på dylika yttranden skulle ej kunna anföras! Hade talaren i st. för pansarbåtar sagt obepansrade

*) 2:a kammarens protokoll 1876, 4:e bandet n:o 44, sid 24.

— starkt bestyckade — snabbgående och manöverfärdiga kanonbåtar, skulle han kanske fått mången, äfven yrkesman, som med honom skolat vilja taga saken i närmare öfvervägande, ty frågan om obepansrad materiels uppträdande emot bepansrad är ännu icke utredd, och blir det sannolikt icke förr än, uti en framtida sjöstrid den lättrolligare, obepansrade *billigare* sjökrigsmaterielen fått tillfälle visa, hvad den förmår, gent emot den tyngre, bepansrade, men *dyrare*.

Först efter en sådan strid i verkligheten, som kanske kommer att lemna alldeles nya synpunkter för frågans bedömande, kan visshet vinnas. Striden på papperet, förd i Riksdagens protokoll eller i fredliga brochyren, än så glänsande — bevisar ingenting.

Intill dess en sådan erfarenhet vunnits och under hvilken tid dock något måste göras, om sjöförsvaret hos oss skall finnas, torde man kunna antaga:

att med pansarbåtar och lämpligt minförsvaret i de delar af den inre skärgården, hvarest försvar bör förekomma, och

med lättrollig, svårt bestyckad, obepansrad materiel, stödd på en efter våra behof lämpad bepansrad, för uppträdande i de yttre skärgårdarne, eller på våra öppna kuster — vi voro i besittning af ett sjöförsvaret, som hade rätt att af en fiende fordra mera aktning och större betänksamhet, än om ibland vår sjökrigsmateriel icke ingår annan bepansrad, än våra nuvarande positionsfartyg — stora och små.

Om jag sålunda tror på pansarbåtarna — våra nuvarande, eller af modifierad konstruktion såsom den inre skärgårdens starka passagera befästningar;

om jag tror att minförsvaret, det rörliga såväl som det fasta, med raska steg går sin utveckling till möte, för att slutligen blifva en så fruktansvärd fiende för pansaret som vi hafva skäl antaga —

ehuru detta senare dock torde finna allt kraftigare medel för att oskadliggöra eller förminska denna sin fiendes förstörelseförmåga;

om jag tror att den *obepansrade kanonbåten*, af den typ, som för vår marin är egendomlig, eller af någon annan, och som till följd af sin jemförelsevis ringa byggnadskostnad kan till ett större antal anskaffas, är en högst beaktansvärd faktor vid bestämmandet af de fartygscerter, som uti vårt sjöförsvaret böra ingå — *om neml. den vid sitt uppträdande mot fienden ställes i samverkan med bepansrad materiel*, och

om jag tror att de typer hvarefter vår ofvan anförda krigsmateriel blifvit anskaffad väl kunna försvaras, — så återstår dock, för att göra vår sjökrigsmateriel så kraftig, som vi, utan öfverdrifven ansträngning, väl ändå torde förmå, att finna den typ hvarefter det för våra behof *lämpliga antalet pansarfartyg* för det närvarande anses böra anskaffas. Jag skulle mycket misstaga mig, om ej lösningen just af detta problem, kommer att utgöra den viktigaste delen vid besvarandet af den uppgift, som blifvit den enligt kongl. brefvet den 26 sisl. September förordnade komité förelagd.

Med svaret härpå kan jag nu icke sysselsätta mig — men ehuru det icke torde vara svårare för oss, än för våra grannar, att finna lämplig typ för ifrågavarande sjögående bepansrade krigsfartygsmateriel, så är väl det på denna frågas besvarande nedlagda arbete *under närvarande förhållanden* ett bland de mest otacksamma, då vi i förväg känna att anskaffningskostnaden för denna materiel blifver — mycket hög.

Detta får dock icke förskräcka. Skola vi, eller skola vi icke hafva ett sjöförsvaret — det är frågan; och huru länge skola vi väl vänta på det, ifrån granna

frasers omhölje blottade, enkla svaret härpå — ja! eller nej! — ty förr blir ställningen icke klar.

Skola vi blott vänta till dess, enligt statsutskottets ofvan anförda mening, "Riksdagen först erhållit "kännedom om ej endast det fullständiga förslag till "landtförsvarets ordnande, som snart torde vara att "förvänta, för att med ledning deraf kunna rätt bedöma, hvilken ställning sjöförsvaret må böra i vårt försvarsväsende intaga?" då är det möjligt hoppas på frågans besvarande; — men skola vi vänta till dess Riksdagen fattat sitt beslut, och uttalat detsamma med detta oförtydbara ja eller nej, då är fara värdt att vi torde få vänta till dess fienden är öfver oss, och vi fått bittra skäl att önska:

"det med vår skam, vår jord må bli förgången"

"och ingen veta, hvar vårt Svea stod."

Bibliografi.

Sverige.

K. Krigsvetenskaps-Akademiens handlingar och tidskrift, 15 Sept. 1879. Årsberättelse af föredraganden i topografi, professorn m. m. P. G. Rosén. Striderna vid Mewe och Gurzno. Bokanmälan.

D:o, 30 Sept. Om mass-skjutning på långa afstånd. De nya föreskrifterna för bataljonens och kompaniets öfningar i spridd ordning i Ryssland.

D:o, 15 Okt. Fäktning och ryttarevärja. Om indelta rytteriets vapenöfningar.

D:o, 31 Okt. Om repetergevär. Halvkolonnen som evolutionsform för rytteriet. Några ord om långskjutning med handgevär och beskrifning på en ny signirättning.

D:o, 15 Nov. Årsberättelse af föredraganden i sjökrigsvetenskap, kommandören i k. flottan m. m. frih. B. O. Stackelberg. General Gurkos instruktioner för truppsammandragningarna i St. Petersburgs militärområde under sommaren 1879. Hvad är militärgymnastik?

D:o, 30 Nov. Första slaget vid Plevna den 20 Juli 1877. Ryska härens förluster i striderna kring Nikopolis & Plevna.

Artilleri-Tidskrift, 5 häftet 1879. Kort öfversigt öfver artilleriets uppkomst och utveckling i Europa. Försök med reflade fältkanoner i Frankrike. Några välbekanta, men ofta nraklättna, omständigheter att taga hänsyn till vid skjutning med våra fältpjäser. Tabell öfver fältartilleriet i åtskilliga europeiska arméer. Tabell öfver batteriets sammansättning i åtskilliga europeiska arméer. Utdrag ur embetsskrifvelser.

Tidskrift i militär helsovård utgifven af svenska militärläkare-föreningen, 2:a—4:e häftena 1879.

Svensk-fransk ordbok af C. I. B. Berndtson, 1 & 2 häftena. Stockholm, Loostrom & komp. Pris: 2 kr. 75 öre pr. häfte.

N.O.-passagen förbi Sibiriens nordkust och genom Beringsundet utförd under svenska ishafsexpeditionen åren 1878—79. Af

befilhafvaren å expeditionens fartyg «Vega» löjtnanten i kongl. svenska flottan L. Palander. Bihang till Tidskrift i Sjöväsendet. Med en karta. Pris 75 öre.

Danmark.

Tidskrift for Søvæsen, 7:e häftet 1879. Torpedens användande i ångfartyg. Underrättelser om de från den danska flottan utgångna fartygsklasser, historiskt försök. Officiella signalbojar för sjögående fartyg.

Ryssland.

Morskoj Sbornik, 6:e häftet 1879. Inrättandet af åskledare ombord i fartyg. Rapporten angående kanonsprängningen å The Thunderer. Jern eller stål såsom materiel för kanontillverkning. Valessis differential-räknemaskin. Om minbåtar.

D:o, 7:e häftet. Underrättelser från utevarande örlogsfartyg. Historisk journal öfver skoleskadern år 1878 jemte sammandrag af eskaderchefens order. Om barometerens dagliga variationer. Minor som framdrifvas medelst raketsats. Användandet af stål till fartygsbyggnad. Några upplysningar om ångpannor af stål. En redogörelse öfver marinbiblioteket i Cronstadt för år 1878. Undersökningar öfver strömmarna i Svarta hafvet. Popoffkan «Viceamiral Popoff's» expedition i Svarta hafvet med H. K. H. storfursten, generalamiralen ombord. Det nu pågående sydamerikanska kriget. Organisationen af tyska marinens personal. Diverse nybyggnader och förslag till sådana inom engelska marinen. Fartygens indelning i japanska flottan. Förlisning af ryska örlogsfartyget St. Mickel. Förenta staternas sjöminskola. Amerikanska minfartyget Alarm.

D:o, 8:e häftet. Flottans tekniska komités skeppsbyggeri-afdelnings cirkulär af den 1 Juli 1879 rörande mått, vigter och afprofning af jern för flottans behof. Några anteckningar från verldssseglingen med klippern «Djigit». Seglingen å Obifloden. Den ryska s. k. frivilliga flottans gemensamma lagbestämmelser. Underrättelser från främmande marinier angående skeppsbyggeri, artilleri, minväsande m. m.

Frankrike.

Revue Maritime et Coloniale, Okt. 1879. Engelsmänens och fransmänaens uppträdande å Platafloden under Rosas diktatur (1835—52). Statistik öfver hafs fisket år 1878. K. marinaka-

demien intill dess införlifvande med vetenskapsakademien. Om fartygspansar. Kruppska artilleriförsöken vid Meppen. Maritim krönika innehållande diverse underrättelser från främmande marinier.

D:o, Nov. Franska marin- och kolonialbudgeten för år 1880. Franska kolonierna vid verdensutställningen år 1878. Afhandling i meteorologi. De atmosfäriska luftförelserna. Den gamla marinens vetenskapliga inrättningar. Maritim krönika.

Österrike.

Mittheilungen aus dem Gebiete des Seewesens, Vol. VII, N:o 9 & 10. Universalkompensation för kompasser. Försök öfver mineraliska smörjämnens verkan å jern under inflytande af vattenångor med högt tryck. Praktiska formler för distansmättningsinstrument. Konstruktionsdetaljer och beskrifning öfver engelska korvetten Iris. Skjutförsöken i Aug. 1879 å Kruppska skjutplatsen vid Meppen. Omorganisering af de nautiska skolorna i Österrike. Om användandet af stål vid fartygsbyggnader. Torpeder och sjöminor under rysk-turkiska kriget. Engelska torped-ramfartyget Polyphemus. Engelska tornfartyget Devastation. Om en ljudlös ångutströmningsapparat. Användandet af elektriskt ljus för maritima ändamål. Beskjutning af Inflexible's pansar tornplåtar. Ryska kryssare. Maskinprof med engelska korvetten Mercury. Bestämmandet af genomträngningskraften för pansarplåtar. Yachtväsendet i England. Dickson—Sibiriakoffska nordpolsångaren Nordenskjölds förlisning. Ishafsfararen Vegas ankomst till Japan. Citadellfartyget Agamemnon. Ryska kryssaren Zabijaka. Från engelska marinen. Fartygsbyggnader i k. tyska marinen. Franska pansarfartyget Devastation och l'Amiral Duperré's aflöpfung från stapeln. Litteratur.

Tyskland.

Mittheilungen über gegenstände des Artillerie und Genie Wesens, 5 häftet 1879. Om pansarmateriel och pansarkonstruktion. Försök med elektriska ljusapparater.

D:o d:o, 6:e häftet. Bestämmandet af pansarplåtars motståndsförmåga. Halls pulsometer.

D:o d:o, 7:e & 8:e häftena. En apparat för bestämmandet af rekylens och projektilers rörelse. Skjutförsök med mitrailleuser (System Albertini). Gardners mitrailleuse.

Archiv für die Artillerie- und Ingenieure-offiziere des deutschen Reichs. Aug. 1879. Historisk framställning af

artilleri-skjutkonstens utveckling i Tyskland. Historik öfver franska refflade artilleriets utveckling. Krupps pansarkanon.

Petermans Mittheilungen über wichtige neue Erforschungen auf dem gesammt gebiete der Geografie. N:o 6, 1879. Sibiriens nordkust mellan Lenamynningen och Beringsund.

Sammandrag af kongl. bref, generalorder m. m. utgånga från kongl. sjöförsvarsdepartementet under Juni och Juli månader 1879.

Kongl. bref.

- Juni 6. Löntagare å amiralitetskrigsmanskassans stat må ega vid afskedstagandet erhålla pension och fyllnadspension i enlighet med de genom K. M:ts nådiga kungörelse den 24 November 1876 och K. M:ts nådiga bref den 22 Juni för pensionering af kongl. flottans civilstat fastställda grunder; dock med vilkor att den förhöjda pensionsafgift som dessa grunder bestämma, skall erläggas från och med den 1 Januari 1878, eller om lönen hvarpå pensionsrätten grundas, senare tillträdts, från och med månaden näst efter den sådant tillträde egt rum.
- “ “ Nionde punkten i de genom K. M:ts nådiga kungörelse af den 24 November 1876, fastställda grunder för pensionering af flottans befäl och underbefäl med vederlikar, skall erhålla följande förändrade lydelse:
- 9.
- Den som åtnjuter lön på rikets stat eller pension från andra allmänna medel än dem, som för pensionering af flottans befäl och underbefäl med vederlikar, äro anvisade, är icke berättigad till fyllnadspension.
- “ 13. K. M:tt har beslutat vissa, af varfschefen i Carlskrona och marinförvaltningen, föreslagna ändringar i despositionen af byggnader vid flottans stations i Carlskrona varf.
- “ 27. Nya ångpannor skola anskaffas för ångfartyget Valkyrian.
- Juli 4. K. M:tt har icke bifallit en af kapt. vid kongl. flottans perm. reservstat C. G. Oxenstjerna gjord ansökan att mot erläggande af retroaktiva pensionsafgifter för den tid han uppburit expektanslön, få tillgodoräkna sig samma tid från den 1 Jan. 1851 till den 1 Sept. 1853, såsom pensionsberättigande tjänsteår.

- Juli 11. K. M:tt har befallt att vid flottans varf i Carlskrona skall byggas en kanonbåt i enlighet med ingifna ritningar, hvarifrån dock smärre afvikelser, hvilka tjena till fartygets fullkomnande och icke föranleda öfverskridande af kostnadsförslaget, som beräknas till 475000 kronor utan bestyckning och artilleriuppbörd, få göras.
- “ “ K. M:tt har befallt att en minbåt afsedd för Whiteheads minor med stiftsystem skall vid flottans varf i Stockholm byggas; äfvensom att från firman Whitehead et Comp. tio stycken Whiteheadska minor skola inköpas.
- “ “ K. M:tt har beslutat att 50 centner försökskrut afsedt till flottans grofva kanoner får vid Forsebro krutbruk tillverkas samt att kostnaden härför får utgå af de utaf innevarande års riksdag till skjutförsök och inskjutning af kanoner å Riksstatens femte hufvudtitel för år 1880 uppförda anslag.
- “ 24. K. M:tt har icke funnit skäl bifalla en af löjtnanten vid k. flottan M. F. von Krusenstierna gjord ansökan att i likhet med öfriga officerare inkallade till tjänstgöring vid depöten, få uppbära inquarteringsbidrag för den tid han varit kommenderad på det i 1:a beredskap förlagda ångfartyget Sköldmön för den tid befälstecknet icke varit hissadt.
- “ “ K. M:tt har icke funnit skäl bifalla en af mekanikern A. B. Sandahl gjord ansökan om understöd för fullbordande af en utaf honom uttänkt modell till undervattensbåt.

Generalorder.

- Juli 1. Kapten H. Annerstedt beviljas en månads förlängning å redan intill den 7 Augusti beviljad tjänstledighet, för helsans vårdande.
- “ 2. Utöfver besättningslistan skall under förestående expedition med korvetten Balder kommenderas: 1 löjtnant, 5 underlöjtnanter, 1 underofficer af artilleri- och 1 d:o af skepparestaten.
- “ 5. Besättningslistan å briggen Snappopp skall ökas med en läkare samt å briggen Skirner med en 2:a klassens sjöman, timmerman, uuder tiden från den 10 dennes till och med den 10 derpå följande Augusti.
- “ 10. Chefen på korvetten Balder skall taga befattning med fartygets utrustning den 15 nästk. September och skall fartyget inmonstras den 11 derpå följande Oktober.

- Juli 15. Kapten G. R. Sjöberg skall från och med den 1 nästk. Augusti placeras på flottans härvarande station.
- « 24. Af de till nybyggnad nådigst anbefalda fartygen skall kanonbåten bära namnet Edda och minbåten namnet Rolf.

Till nybyggnad anbefalda kanonbåten Edda skall hafva ständiga tecknet V. F. L. och tillhöra 2:a fartygsklassen och minbåten Rolf ständiga tecknet V. P. J. och tillhöra 3:e fartygsklassen.

- « 31. Kanonbåten Gunhild skall utgå på vinterexpedition till Rikets vestkust; chefen skall taga befattning med fartygets utrustning den 15 Oktober och kanonbåten skall inmönstras den 1 November.
-

